

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**VÝZNAM KONTAKTU OSOB VYKONÁVAJÍCÍCH
TREST ODNĚTÍ SVOBODY S RODINOU
V PROCESU RESOCIALIZACE**

Autor práce: Vendula Lachoutová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinované

Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Vendula Lachoutová

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Píbram

Název bakalářské práce: Význam kontaktu osob vykonávající trest odnětí svobody s rodinou v procesu resocializace

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The Important of The Contact of Persons Serving a Prison Sentence with Their Families in The Process of Resocialization

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Milan Kocík, MBA

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): 10/2024

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem je zhodnotit problematiku resocializace osob vykonávajících trest odnětí svobody. Vedlejším cílem je zjistit dopady kontaktu odsouzených s rodinou a navrhnout vhodná řešení pro jejich snadné začlenění do společnosti.

Student:	14.10.2024	
Vendula Lachoutová	datum	podpis
Vedoucí práce:	14.10.2024	
JUDr. Milan Kocík, MBA	datum	podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry:	11.11.2024	
doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	datum	podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti:	12.11.2024	
doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	datum	podpis
Rektor:	12.11.2024	
doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	datum	podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění, s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Milanu Kocíkovi, MBA, za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

Lachoutová V. *Význam kontaktu osob vykonávající trest odnětí svobody s rodinou v procesu resocializace : bakalářská práce*. Příbram: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 81 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Milan Kocík, MBA

Klíčová slova: trest odnětí svobody, resocializace, rodinné vazby, komunikace, postpenitenciární péče

Tato práce se zabývá významem kontaktu mezi osobami vykonávajícími trest odnětí svobody a jejich rodinami v procesu resocializace. Cílem textu je zhodnotit problematiku resocializace osob vykonávajících trest odnětí svobody s ohledem na pravidelnou komunikaci a udržování rodinných vazeb ovlivňuje schopnost odsouzených úspěšně se začlenit zpět do společnosti po propuštění. Teoretická část práce se zaměřuje na základní principy trestu odnětí svobody, jeho funkce a dopady na jednotlivce i rodinu. Dále se věnuje procesu resocializace, včetně programů zacházení a postpenitenciární péče. Praktická část obsahuje výsledky dotazníkového šetření provedeného mezi odsouzenými ve Věznici Příbram (Bytíz), které zkoumá jejich subjektivní vnímání kontaktu s rodinou a jeho vliv na motivaci k účasti na rehabilitačních programech. Práce předkládá zjištění, že podpora rodiny má významný dopad na psychickou pohodu odsouzených a jejich snahu o změnu chování. Předložený text navrhuje opatření, která by mohla zlepšit možnosti komunikace mezi vězni a jejich rodinami s cílem podpořit efektivnější resocializaci.

ABSTRACT

Lachoutová, V. *The importance of contact between persons serving prison sentences and their families in the process of resocialization: Bachelor's Thesis*. Příbram: College of European and Regional Studies, 2025. 81 p. Thesis supervisor: JUDr. Milan Kocík, MBA

Keywords: imprisonment, resocialization, family ties, communication, post-penitentiary care

This thesis explores the significance of maintaining contact between individuals serving prison sentences and their families within the resocialization process. The aim of the thesis is to evaluate how regular communication and sustaining family relationships affect the ability of convicts to successfully reintegrate into society following their release. The theoretical part of the thesis outlines fundamental principles of imprisonment, including its functions and impacts on individuals and their families. Furthermore, it addresses the resocialization process, including treatment programs and post-penitentiary care. The practical section presents the results of a questionnaire survey conducted among inmates in Příbram Prison (Bytíz), examining their subjective perception of family contact and its influence on their motivation to participate in rehabilitation programs. Findings indicate that family support significantly impacts inmates' psychological well-being and their efforts toward behavioral change. The text suggests measures to enhance communication possibilities between prisoners and their families to promote more effective resocialization.

OBSAH

ÚVOD	10
1 CÍL A METODIKA BP	12
1.1 Cíl práce.....	12
1.2 Metodika práce	12
2 TREST ODNĚTÍ SVOBODY	13
2.1 Trest a jeho funkce	13
2.1.1 Principy a formy ukládání trestu.....	14
2.2 Výkon trestu odnětí svobody	16
2.2.1 Účel trestu odnětí svobody	16
2.2.2 Funkce trestu odnětí svobody	17
2.2.3 Diferenciace věznic	19
2.3 Legislativní ukotvení výkonu trestu odnětí svobody.....	20
2.4 Práva a povinnosti odsouzených.....	23
3 DOPAD VÝKONU TRESTU.....	25
3.1 Dopad výkonu trestu odnětí svobody na člověka.....	25
3.1.1 Sociální dopad	25
3.1.2 Psychický dopad	26
3.1.3 Tělesný dopad.....	27
3.2 Specifika krátkodobých trestů odnětí svobody.....	28
3.3 Specifika dlouhodobých trestů odnětí svobody.....	29
4 KOMUNIKACE S RODINOU	31
4.1 Vliv rodiny na osobu ve výkonu trestu odnětí svobody	31
4.2 Vliv výkonu trestu odnětí svobody na rodinu	32
4.3 Komunikace osob ve výkonu trestu odnětí svobody s rodinou	35
5 RESOCIALIZACE ODSOUZENÝCH.....	38
5.1 Proces resocializace ve výkonu trestu odnětí svobody.....	38
5.2 Programy zacházení.....	39
5.3 Význam postpenitenciární péče.....	41

6	PRAKTICKÁ ČÁST	44
6.1	Cíl zkoumání a výzkumné otázky	44
6.2	Věznice Příbram (Bytíz).....	45
6.3	Metodologie výzkumu.....	46
6.4	Metoda výzkumu	46
6.4.1	Dotazníkové šetření	46
6.4.2	Návratnost dotazníků	48
6.5	Metoda výběru výzkumného vzorku	48
6.6	Organizace a průběh získávání dat	49
6.7	Etické otázky výzkumu	49
6.8	Analýza dotazníkového šetření.....	51
7	SHRNUTÍ	68
	ZÁVĚR.....	70
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	72
	SEZNAM GRAFŮ	77
	PŘÍLOHY	78

ÚVOD

Trest odnětí svobody je jedním z nejzávažnějších opatření, který ukládá právní systém pachatelům trestných činů v rámci České republiky. Jeho výkon představuje nejen potrestání samotného jedince, ale také snahu o nápravu jedince a jeho opětovné zapojení do běžné společnosti. V procesu samotné resocializace hraje zcela zásadní nejen samotný odsouzený, ale také rodinné zázemí jedince a jeho dosavadní kontakt s rodinou i ve výkonu trestu odnětí svobody. Rodina je nejdůležitější sociální skupinou, která poskytuje sociální oporu, stabilitu a motivaci pro pozitivní změny chování jedince po výkonu trestu odnětí svobody. Samotný proces resocializace začíná již ve výkonu trestu odnětí svobody a následně pokračuje i po propuštění na svobodu. Kontakt s rodinou je tak zásadním faktorem pro úspěšnost resocializace. Jedná se o kontakt prostřednictvím dopisů, telefonátů, návštěv či jiných forem komunikace, což umožňuje odsouzenému udržet sociální vazby a kontakt s vnějším okolím. Vztahy s rodinnými příslušníky mohou rovněž pomoci překonat pocity osamění, frustrace nebo beznaděje, které jsou běžné ve vězeňském prostředí a motivovat jednotlivce k pozitivnímu sebepoznání a změně chování.

Hlavním cílem předloženého textu je zhodnotit problematiku resocializace osob vykonávajících trest odnětí svobody. Vedlejším cílem je zjistit dopady kontaktů odsouzených s rodinou a navrhnout vhodná řešení pro jejich snadné začlenění do společnosti. Záměrem bakalářské práce je předložit význam kontaktu osob vykonávajících trest odnětí svobody s rodinou v procesu resocializace jako aktuální problematiku zejména s ohledem na dopady na společnost a jednotlivce. Tato problematika je spojená nejen s výkonem trestu, ale také pravidelným kontaktem s rodinou, vztahu mezi kvalitou rodinného kontaktu a úspěšností resocializace.

Teoretická část textu zahrnuje několik kapitol. První kapitola objasňuje cíl a metodiku práce. Druhá kapitola definuje výkon trestu odnětí svobody s ohledem na jeho účel a legislativní ukotvení. Následující kapitola se zabývá dopadem výkonu trestu nejen na odsouzeného, ale také na jeho rodinu, potažmo celou společnost. Další kapitola vymezuje důležitost komunikace odsouzeného s jeho rodinou jako možnosti, jak neztratit sociální vazby a neztratit kontakt s vnějším okolím. V neposlední řadě obsahuje teoretická část kapitolu zabývající se resocializací odsouzených.

Na teoretická východiska navazuje praktická část, která doplňuje zjištěné údaje o data získané v rámci praxe. Praktická část popisuje realizaci vlastního výzkumu a analýzu nasbíraných dat z dotazníků distribuovaných odsouzeným ve Věznici Bytíz. Dotazníkové šetření se zaměřuje na to, jakým způsobem kontakt s rodinou během výkonu trestu ovlivňuje jejich resocializaci. Tyto výsledky jsou interpretovány v kontextu teoretických poznatků a mají sloužit jako základ pro praktické návrhy na zlepšení vězeňské praxe.

1 CÍL A METODIKA BP

1.1 Cíl práce

Hlavním cílem je zhodnotit problematiku resocializace osob vykonávajících trest odnětí svobody. Vedlejším cílem je zjistit dopady kontaktů odsouzených s rodinou a navrhnout vhodná řešení pro jejich snadné začlenění do společnosti.

1.2 Metodika práce

Tato bakalářská práce se bude zabývat významem kontaktu osob vykonávajících trest odnětí svobody s rodinou v procesu resocializace. Pojednávat bude o problematice spojené s vězeňstvím, o vlivu pravidelného kontaktu s rodinou, vztahu mezi kvalitou rodinného kontaktu a úspěšností resocializace, a bude poskytovat podklady pro efektivní intervence a politická opatření. Tato problematika je aktuální zejména kvůli jejím dopadům na společnost a jednotlivce. Teoretický rámec bude zahrnovat roli rodiny, faktory ovlivňující resocializaci, typy zločinů, studium relevantní literatury a teoretických rámců týkajících se významu kontaktu osob vykonávajících trest odnětí svobody s rodinou v procesu resocializace. Praktická část bude popisovat realizaci vlastního výzkumu a analýzu nasbíraných dat z dotazníků distribuovaných odsouzeným ve Věznici Bytíz a jak kontakt s rodinou během výkonu trestu ovlivňuje jejich resocializaci. Tyto výsledky budou interpretovány v kontextu teoretických poznatků a budou sloužit jako základ pro praktické návrhy na zlepšení vězeňské praxe.

2 TREST ODNĚTÍ SVOBODY

2.1 Trest a jeho funkce

Trest je součástí společnosti od jejího počátku. Lidé se vždy chovali nežádoucím způsobem, což vedlo k porušování norem ve společnosti, tudíž musel být zaveden mechanismus, který podporuje žádoucí chování osob. Trest se uplatňuje jako reakce na nežádoucí chování a jeho udělení je podmíněno porušením stanovených pravidel. Závažnost trestu odpovídá povaze a závažnosti přestupku, přičemž konkrétní tresty jsou definovány v trestním zákoníku dané země. Delikventní chování jedinců vedlo ke vzniku obranných mechanismů v podobě trestů, které působí jako společenský tlak na chování jednotlivců. Trest je výsledkem působení společenských pravidel a historicky vycházel z pomsty, kdy byl realizován jako akt odplaty. Obecně je trest definován jako zákonem stanovený právní důsledek za protiprávní jednání.¹

Trestní zákoník definuje trest jako právní sankci, kterou stát ukládá pachateli trestného činu jako důsledek jeho protiprávního jednání. Účelem trestu je ochrana společnosti, náprava pachatele a prevence páchaní dalších trestných činů. Podle § 36 trestního zákoníku trest směřuje k ochranné funkci (ochrana společnosti a jejích hodnot před pachateli trestných činů), preventivní funkci (předcházení páchaní dalších trestných činů (jak u odsouzeného, tak u ostatních členů společnosti) a výchovné funkci (vedení pachatele k dodržování právních a společenských norem).²

Na základě výše uvedeného lze rozlišit dva přístupy k ospravedlnění trestu, které platí pro trest obecně, a to: retribuční a utilitární. Retribuční teorie vychází z principu, že trest je přímým důsledkem spáchaného trestného činu. Tento přístup klade důraz na to, aby trest odpovídal závažnosti provinění a nebyl ovlivněn jinými faktory. V rámci českého právního systému lze retribuční teorii chápat jako absolutní teorii trestu, což znamená, že trest může být ukládán i pro jiné účely než jen pro potrestání samotného činu.³

Utilitární teorie se zaměřuje na prevenci budoucího protiprávního jednání. Považuje spáchaní trestného činu za nezvratné, avšak zdůrazňuje, že trest má sloužit

¹ ŠEBEK, Jan. *Základy trestního práva*. IMS Brno, Brno 2010, s. 18.

² Zákon č. 40/2009 Sb., § 1 a § 2.

³ LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Knihovnička LexisNexis. Praha: LexisNexis, 2007, s. 50.

k zamezení dalšího kriminálního chování pachatele. Tato teorie chápe trest jako nutné zlo, jehož cílem je minimalizace negativních dopadů na společnost. Z tohoto pohledu trest představuje nástroj prevence a bývá často spojován s podpůrnými preventivními programy.⁴

Trest rovněž naplňuje dvě základní funkce, a to ochranu společnosti před pachateli trestných činů a nástroj korekce, jehož cílem je kompenzace způsobené škody. V kontextu trestního práva představuje trest prostředek k omezení kriminality, přičemž vyvolává základní otázky a přístupy k jeho chápání, které jsou následující.⁵

Trest lze chápat z různých perspektiv, což vede k rozmanitým definicím. Nejčastěji se však označuje jako zákonem stanovený právní následek za protiprávní jednání. Z tohoto hlediska je trest považován za důsledek trestní odpovědnosti, která zahrnuje povinnost podrobit se uloženým sankcím v důsledku spáchání trestného činu. Trest je právním vztahem mezi státem a pachatelem.⁶

Primárním cílem trestu je způsobení újmy pachateli na základě rozhodnutí soudu. Tato újma je uložena jako důsledek spáchání trestného činu a má za cíl odstrašení od další trestné činnosti. Trestní újma zasahuje do práv a svobod jedince, přičemž její intenzita musí být přiměřená a nesmí překročit míru nezbytnou k ochraně společnosti. Zároveň nesmí ponižovat lidskou důstojnost.⁷

Obecně lze říct, že trest je v celospolečenském kontextu chápán jako významný obranný mechanismus před nevhodným chováním, jež porušuje zavedené sociální konvence, pravidla a normy platné v rámci společnosti. Trest většinou určuje legitimní autorita nebo aktuální držitel moci.⁸

2.1.1 Principy a formy ukládání trestu

Trestní zákoník České republiky upravuje zásady ukládání trestů, jejich druhy a způsoby jejich aplikace na pachatele trestných činů. Proces ukládání trestu vychází z právních principů a sleduje účel trestní sankce, kterým je ochrana společnosti, náprava

⁴ VÁLKOVÁ, Helena; KUČHTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 68.

⁵ SOLNAŘ, Vladimír; FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar a VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009, s. 9.

⁶ ŠEBEK, Jan. *Základy trestního práva*. IMS Brno, Brno 2010, s. 23.

⁷ SOLNAŘ, Vladimír; FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar a VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009, s. 9.

⁸ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, s.r.o, 2007, s. 261.

pachatele a prevence kriminality. Při rozhodování o trestu se zohledňuje především povaha spáchaného trestného činu, osobnost pachatele, jeho dosavadní život a okolnosti ovlivňující spáchání činu. Při ukládání trestů je nutné plnit jisté zásady a principy. Jedná se o zásadu přiměřenosti a spravedlnosti. Dle této zásady musí trest odpovídat závažnosti trestného činu a míře zavinění pachatele. Soud zvažuje nejen charakter činu, ale také jeho dopady na oběti, společnost a okolnosti činu. Dále se jedná o individualizaci trestu. Trest se stanovuje s ohledem na osobní poměry pachatele, jeho rodinnou situaci, zdravotní stav a další aspekty. V poslední řadě je nutné sledovat také účel trestu. Trest má působit nejen represivně, ale i preventivně a výchovně, aby pachatele vedl k nápravě a odradil jej i ostatní od páchaní trestné činnosti.

Tresty jsou v dle § 52 trestního zákoníku systematicky rozděleny do několika kategorií, a to odnětí svobody (podmíněné nebo nepodmíněné), domácí vězení, obecně prospěšné práce, peněžitý trest, zákaz činnosti, vyhoštění, propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty, obecně prospěšné práce, zákaz činnosti, zákaz držení a chovu zvířat, zákaz pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, ztráta čestných titulů nebo vyznamenání a ztráta vojenské hodnosti. Konkrétní trest se volí na základě závažnosti trestného činu, osobnosti pachatele a dalších okolností případu. Odnětí svobody je nejzávažnější forma trestu, kterou lze uložit podmíněně (s dohledem nebo bez něj) nebo nepodmíněně. U nepodmíněného trestu se rozlišují různé délky trvání dle závažnosti činu (např. krátkodobé, dlouhodobé či doživotní tresty). Trest domácího vězení pachatel vykonává trest v místě bydliště a jeho pohyb je kontrolován pomocí elektronického monitoringu. Obecně prospěšné práce představují způsob trestu, kdy pachatel odpracuje stanovený počet hodin prospěšné činnosti ve prospěch obce, státu nebo veřejných organizací. Peněžitý trest spočívá zejména v povinnosti zaplatit finanční částku, přičemž soud zohledňuje majetkové poměry pachatele. Propadnutí věci je majetkový trest, kdy pachatel přichází o věc, která byla užita k trestné činnosti, nebo o majetek získaný trestnou činností. Zákaz činnosti představuje zákaz jedince vykonávat určitou profesi nebo činnost, která souvisí se spáchaným činem. Vyhoštění lze uložit jako trest jedincům, jež musí nuceně opustit území České republiky.⁹

⁹ Zákon č. 40/2009 Sb., § 52.

2.2 Výkon trestu odnětí svobody

Výkon trestu odnětí svobody (dále jen VTOS) je upraven zákonem č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a rovněž vyhláškou č. 345/1999 Sb., která stanovuje řád výkonu tohoto trestu. Tento trest představuje nejprísnejší právní sankci, kterou lze uložit za porušení právních povinností, a je vyhrazen pouze pro nejzávažnější trestné činy. Výkon trestu podle § 1 odst. 3 zákona je definován jako „*opatření odnětí svobody uloženého mladistvému, jehož účelem je dosažení cílů stanovených zákonem o soudnictví ve věcech mládeže.*“ Při jeho výkonu je kladen důraz na respektování důstojnosti odsouzeného a zároveň na prevenci dalšího protiprávního jednání. Trest se vždy vykonává buď ve věznici, nebo ve speciálním oddělení vazební věznice.

Jeho primárním cílem je na základě stanovených opatření formovat odsouzené jedince a minimalizovat tak opakování jejich kriminálního chování. Dalším cílem je rovněž snaha o to, aby odsouzení jedinci po propuštění z VTOS vedli soběstačný život bez výskytu recidivy a jejich jednání bylo v souladu se platnými zákony.

Odsouzený nastupuje výkon trestu buď na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí soudu o nařízení VTOS, na základě výzvy soudu k nástupu VTOS nebo na základě příkazu k dodání odsouzeného do výkonu trestu. Trest je vykonáván buď ve speciálním oddělení vazební věznice, nebo přímo ve vězení, přičemž konkrétní zařízení je určeno na základě rozhodnutí soudu.¹⁰

2.2.1 Účel trestu odnětí svobody

Účelem výkonu trestu odnětí svobody (dále jen „trest“) je pomocí prostředků stanovených zákonem ovlivnit odsouzené tak, aby se snížilo riziko opakování jejich kriminálního jednání a aby po propuštění vedli samostatný život v souladu se zákonem. Současně má trest chránit společnost před pachateli trestných činů a zabránit jim v dalším protiprávním jednání.¹¹

Mezi hlavní cíle trestu odnětí svobody jsou:

- Ochrana společnosti před pachateli trestných činů (uvězněním odsouzeného je společnost chráněna před jeho jednáním po dobu výkonu trestu).

¹⁰ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, s.r.o, 2007, s. 204.

¹¹ Zákon č. 40/2009 Sb., § 2.

- Zabránění dalšímu páčání trestné činnosti (během uvěznění nemá odsouzený možnost pokračovat v protiprávním chování, ačkoliv ani v přísně střežených zařízeních nelze eliminovat veškeré nežádoucí aktivity).
- Převýchova pachatele k řádnému životu po propuštění (prostřednictvím intenzivní práce specialistů a zaměstnanců Vězeňské služby je snaha připravit odsouzeného na plnohodnotný život ve společnosti a podpořit jeho schopnost začlenit se po ukončení trestu).
- Preventivní působení na ostatní členy společnosti (neřešené trestné činy mohou u ostatních vzbuzovat dojem beztrestnosti, což vede k porušování zákonů, naopak jasné a spravedlivé tresty zdůrazňují, že zákony je třeba respektovat a posilují pocit bezpečí, právní jistoty a důvěru ve stát a jeho autoritu).

Účelem trestu je zejména ovlivnit chování odsouzeného, podpořit pozitivní změny v jeho osobnosti, omezit nežádoucí projevy a rozvíjet jeho kladné vlastnosti pro jeho budoucí život v běžné společnosti. S rozvojem společnosti se měnilo nejen pojetí trestu, ale i jeho účel. Účel trestu se utvářel z pohledu právního vědomí i hodnotového rámce společnosti. Na základě tohoto vývoje lze rozlišit dva přístupy k ospravedlnění trestu, které platí pro trest obecně, a to: retribuční a utilitární, jež byly stručně vymezeny výše.¹²

2.2.2 Funkce trestu odnětí svobody

Výkon trestu odnětí svobody má plnit několik základních funkcí, které lze shrnout takto:

- Odplatná funkce
- Funkce odstrašení
- Nápravná a resocializační funkce
- Eliminační funkce
- Restituční funkce

¹² LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Knihovnička LexisNexis. Praha: LexisNexis, 2007, s. 50.

Odplatná funkce

Trest má odpovídat závažnosti spáchaného trestného činu. Výše trestu by neměla být ovlivněna snahou o nápravu pachatele, protože nelze tolerovat nižší tresty za závažné zločiny.¹³

Funkce odstrašení

Trest slouží k odrazení pachatele od další trestné činnosti. Tento preventivní efekt spočívá v tom, že pachatel si uvědomí závažnost svého činu a jeho důsledky, včetně ztráty svobody. Cílem je, aby jedinec pochopil, že jeho jednání vedlo k jeho uvěznění.¹⁴

Nápravná a resocializační funkce

Resocializace a reedukace mají zabránit tomu, aby pachatel po propuštění pokračoval v trestné činnosti. Klíčem je připravit jedince na návrat do společnosti, aby přijal její základní normy a neprojevoval asociální chování. Teorie předpokládá, že protizákonné jednání souvisí s osobnostními rysy a vlivem sociálního prostředí.¹⁵

Eliminační funkce

Tato funkce spočívá v izolaci pachatele a omezení jeho svobod. Hlavním cílem není jen zabránit dalšímu páchání trestných činů, ale také zajistit ochranu společnosti před protiprávním jednáním. Využívají se ochranná opatření, která se zaměřují na ochranu společnosti bez stigmatizace pachatele v rovině společenské.¹⁶

Restituční funkce

Trest má také za cíl odstranit následky trestné činnosti, například náhradou škody, kterou oběť utrpěla. Záměrem je obnovení rovnováhy mezi porušenými sociálními vztahy a uspokojením nároků poškozených. K dosažení této funkce se uplatňují různé druhy trestů, způsoby jejich výkonu a přístupy k trestání.¹⁷

¹³ VÁLKOVÁ, Helena; KUČTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019, s. 70.

¹⁴ Tamtéž.

¹⁵ Tamtéž, s. 71–72.

¹⁶ Tamtéž, s. 73.

¹⁷ Tamtéž.

2.2.3 Diferenciace věznic

Věznice v České republice se nyní dělí na vazební věznice, které jsou určeny pro obviněné osoby, které byly na základě rozhodnutí soudu vzaté do vazby a věznice, v nichž vězni vykonávají svůj trest odnětí svobody. Od října 2017 se dělí podle § 52 vyhlášky č. 345/1999 Sb., Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů věznice na dva typy, a to věznice s ostrahou a věznice se zvýšenou ostrahou. Zrušeny byly kategorie věznic s dozorem a dohledem. Do věznic se zvýšenou ostrahou jsou umisťováni pachatelé s výjimečnými tresty, osoby odsouzené na více než 8 let, pachatelé úmyslných trestných činů nebo ti, kteří uprchli z vazby či výkonu trestu. Další věznice se specializují na mladistvé. Jednotlivé věznice mohou obsahovat různé typy oddělení, pokud to neohrozí účel výkonu trestu.¹⁸

Věznice s ostrahou

Věznice s ostrahou jsou určeny pro výkon trestu odnětí svobody odsouzených, u nichž je nezbytné zajistit vyšší úroveň dohledu a bezpečnosti. Podle zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, a souvisejících předpisů jsou věznice s ostrahou rozděleny do několika režimů, které se liší mírou omezení, zabezpečením a povinnostmi odsouzených. Toto členění umožňuje přizpůsobit způsob výkonu trestu specifickým potřebám a rizikovým faktorům jednotlivých odsouzených. Režim s dohledem představuje mírnou formu ostrahy a je určen pro odsouzené, kteří představují nízké bezpečnostní riziko a u nichž je předpoklad, že dodržování stanovených pravidel nebude problematické. Režim s dozorem zajišťuje vyšší úroveň kontroly oproti režimu s dohledem a je určen pro odsouzené, kteří mohou představovat střední bezpečnostní riziko, nebo u nichž je větší pravděpodobnost kázeňských problémů. Režim s ostrahou představuje nejvyšší stupeň zabezpečení v rámci věznic s ostrahou. Tento režim je určen pro odsouzené, kteří představují vysoké bezpečnostní riziko, například pachatele závažných trestných činů nebo osoby s tendencí k útěku. Zvláštní režim (pro specifické případy) může být zaveden v případech vyžadujících individuální přístup, například pro odsouzené se závažnými psychickými poruchami, zdravotními problémy nebo vysokou nebezpečností pro okolí. Při zařazení do konkrétního režimu se zohledňují povaha

¹⁸ DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 32.

a závažnost spáchaného trestného činu, riziko útěku či recidivy, chování odsouzeného během výkonu trestu a psychologický a sociální profil odsouzeného.¹⁹

Pohyb odsouzených v těchto věznicích kontrolují zaměstnanci Vězeňské služby. Pohyb může být buď neomezený, nebo omezený částečně podle rozhodnutí ředitele věznice. Odsouzení mohou pracovat mimo věznici nebo na pracovištích pod dohledem zaměstnanců Vězeňské služby. Ve volném čase mají možnost navštěvovat kulturní, společenské nebo sportovní akce mimo věznici, v závislosti na závažnosti jejich trestné činnosti.²⁰

Věznice se zvýšenou ostrahou

Věznice se zvýšenou ostrahou rovněž spadají pod správu Vězeňské služby. Pohyb odsouzených je zde většinou omezen nebo povolen pouze ve výjimečných případech na základě rozhodnutí ředitele věznice. Práce probíhá uvnitř nebo mimo věznici, ale vždy pod nepřetržitým dohledem. Tato věznice je určena pro pachatele závažných trestných činů, členy organizovaných zločineckých skupin a osoby odsouzené na více než 8 let. Odsouzeným v těchto věznicích není povoleno přerušení výkonu trestu ani opuštění prostor věznice.²¹

2.3 Legislativní ukotvení výkonu trestu odnětí svobody

VTOS je ukotven na základě několika legislativních norem platných v rámci České republiky. Právní vymezení VTOS je dáno zejména platným zněním v Listině základních práv a svobod (Usnesení č. 2/1993 Sb.) (dále jen LZPS), Ústavě České republiky (dále jen Ústava), trestním zákoníku a trestním řádem, zákonu o výkonu trestu odnětí svobody, zákonu o výkonu vazby a zákonu o výkonu zabezpečovací detence.

Ústava České republiky (Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů)

Rovněž Ústava hraje klíčovou roli v rámci VTOS. Podle čl. 2 odst. 4 Ústavy: „Každý občan může činit, co není zákonem zakázáno, a nikdo nesmí být nucen činit, co

¹⁹ DRÁPAL, Jakub; JIŘÍČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 33–34.

²⁰ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie. I. díl, Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, s. 11.

²¹ DRÁPAL, Jakub; JIŘÍČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021, s. 33–34.

zákon neukládá. “ Základní práva a svobody jsou podle čl. 4 Ústavy pod ochranou soudní moci.

Listina základních práv a svobod (LZPS)

Článek 2 odst. 1 LZPS uděluje státu oprávnění určovat způsoby trestání a vykonávat tresty v souladu s platnými zákony. Podle čl. 4 LZPS, který navazuje na čl. 2 odst. 4 Ústavy, lze ukládat povinnosti pouze zákonem a v jeho mezích, přičemž musí být zachována základní práva a svobody. Článek 8 LZPS stanovuje, že jakékoli omezení svobody nebo trestní stíhání musí být prováděno podle zákona.

Výkon trestu musí být v souladu s čl. 9 LZPS, jež zakazuje nucené práce a služby u osob vykonávajících tresty odnětí svobody nebo jiné tresty nahrazující tento typ trestu. Článek 10 zdůrazňuje povinnost respektovat lidskou důstojnost, což se vztahuje i na VTOS. Podle čl. 36 odst. 1 LZPS má každá osoba právo na ochranu svých práv a čl. 39 LZPS definuje trestný čin jako provinění proti zákonu, takže veškeré tresty, jejich účel a podmínky jsou rovněž stanoveny s ohledem na zákonné ustanovení.

Trestní zákoník (Zákon 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů)

Trestní zákoník je základní právní norma trestního práva hmotného České republiky. Jeho účelem je definovat trestné činy, určit podmínky trestní odpovědnosti a stanovit druhy a výměry trestů nebo ochranných opatření. Aktuální trestní zákoník je zákon č. 40/2009 Sb., který nabyl účinnosti 1. ledna 2010 a nahradil předchozí zákon č. 140/1961 Sb. Tento zákon je klíčovým nástrojem ochrany společnosti před trestnými činy a zajišťuje spravedlnost prostřednictvím vymezení právních následků protiprávního jednání.

Trestní řád (Zákon č. 141/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů)

Trestní řád je základní právní norma trestního práva procesního České republiky. Jeho hlavním cílem je upravit postup orgánů činných v trestním řízení (policie, státní zastupitelství, soudy) při vyšetřování, stíhání a rozhodování o trestných činech. Aktuální trestní řád je zákon č. 141/1961 Sb., který stanovuje pravidla pro zajištění spravedlivého procesu, ochranu práv obviněných, poškozených a dalších účastníků řízení. Trestní řád zajišťuje, aby trestní řízení probíhalo v souladu se zákonem, rychle a účinně.

Zákon o VTOS (Zákon č. 169/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů)

Právní úprava VTOS vychází především ze zákona č. 169/1999 Sb., který vstoupil v platnost 1. ledna 2000 a byl později aktualizován s přijetím novel. Tento zákon upravuje VTOS v běžných i vazebních věznicích, jež oboje spadají pod Ministerstvo spravedlnosti.

Hlavním cílem zákona je ochrana společnosti před pachateli trestných činů a příprava odsouzených na samostatný a právně konformní život po propuštění. Zacházení s odsouzenými musí vždy respektovat jejich zdraví a důstojnost. Důraz je kladen na resocializaci a snahu o jejich návrat do společnosti bez dalšího páčání trestné činnosti. Novelou č. 58/2017 Sb., účinnou od 1. října 2017, byly zavedeny nové postupy při zařazování vězňů do věznic na základě jejich osobnostních charakteristik a trestné činnosti a došlo k nové diferenciaci věznic. Tato novela klade důraz především na snížení recidivy a efektivnější práci s odsouzenými.

Řád výkonu trestu odnětí svobody (ŘVTOS) (Vyhlášky č. 345/1999 Sb., ve znění pozdějších předpisů)

ŘVTOS je právní předpis, který upravuje způsob realizace výkonu trestu odnětí svobody v České republice. Tento právní předpis vyplývá z vyhlášky č. 345/1999 Sb. A stanovuje pravidla pro organizaci života odsouzených ve věznicích, jejich práva a povinnosti, režimové podmínky, zabezpečení pořádku a kázně, pracovní zařazení, vzdělávání a další oblasti související s pobytem odsouzených ve vězeňských zařízeních. Cílem řádu je zajistit naplnění účelu výkonu trestu, především nápravu odsouzených a přípravu na jejich návrat do společnosti.

Zákon o výkonu vazby (Zákon č. 293/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů)

Na základě zákona č. 293/1993 o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů upravuje podmínky a pravidla, za kterých se vykonává vazba osob, proti nimž je vedeno trestní řízení. Tento právní předpis stanovuje práva a povinnosti vazebně stíhaných osob, postupy při výkonu vazby, její podmínky a organizaci. Na základě uvedeného zákona je vymezen účel vazby, umístění do vazby, režim vazby, druhy vazby, povinnosti orgánů (soudů, státních zástupců, vězeňské služby), podmínky zacházení a ukončení vazby.

Zákon o výkonu zabezpečovací detence (Zákon č. 129/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů)

Zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence, ve znění pozdějších předpisů upravuje právní rámec, podmínky a organizaci výkonu zabezpečovací detence,

kteřá je zvláštním druhem ochranného opatření určeného pro osoby, jež představují vážné nebezpečí pro společnost a zároveň nemohou být umístěny do běžného vězeňského systému kvůli svému duševnímu stavu nebo jiným okolnostem. Dle znění uvedeného zákona je upraven účel zabezpečovací detence, umístění a organizace výkonu detence, kritéria pro uložení zabezpečovací detence, práva a povinnosti osob v detenci, délku a přezkum detence a vymezuje rozdíly oproti výkonu trestu odnětí svobody.

2.4 Práva a povinnosti odsouzených

Práva a povinnosti odsouzených osob vycházejí zejména z Listiny základních práv a svobod (LZPS) a zákona 169/1991 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Jak uvádí Černíková dle zákona č. 169/1999 Sb., mají odsouzení právo na uspokojování základních potřeb, včetně zajištění zdravotní péče.²² To zahrnuje vytvoření podmínek pro přiměřený fyzický a duševní rozvoj, nepřetržitý osmihodinový spánek, osobní hygienu a základní úklid. Odsouzený má právo na denní hodinovou vycházku a osobní volno. Stravování je zajištěno minimálně třikrát denně, přičemž musí odpovídat věku a zdravotním potřebám jedince. Minimální obytná plocha na osobu činí 4 m². Při nástupu do věznice obdrží odsouzený oděv přizpůsobený klimatickým podmínkám (použití vlastního oblečení je povoleno pouze se schválením vedené věznice).

Odsouzení mají právo na rozvoj sociálních vazeb, který je však podmíněn jejich chováním. Při vzorném chování mohou využívat širší spektrum výhod, například větší možnost návštěv ze strany rodiny a přátel. Maximální počet návštěvníků na jedno setkání je čtyři osoby, přičemž u dětí platí výjimka. Odsouzený může nakupovat běžné potraviny, přijímat peníze, uspokojovat kulturní potřeby a využívat služeb odborníků (psychologové, psychiatři, speciální pedagogové nebo sociální pracovníci).²³

V rámci VTOS jsou odsouzeným uložena určitá omezení jejich práv a svobod, která vyplývají z povahy trestu. Tato omezení zahrnují například zásahy do listovního tajemství, omezení svobody pohybu, práva na soukromí a svobodné volby povolání. Odsouzení nemají právo na aktivní účast ve spolcích či společnostech, svobodnou volbu lékaře, podnikání ani vykonávání veřejných funkcí.²⁴

²² ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Vysokoškolské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 89.

²³ ČERNÍKOVÁ, Vratislava a SEDLÁČEK, Vojtěch. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 2002, s. 20.

²⁴ § 26 a § 28, Zákon č. 169/1999 Sb.

Odsouzený je povinen respektovat vězeňský řád a interní pravidla věznice. Musí zacházet šetrně se svěřenými věcmi, nepoškozovat veřejný majetek a plnit úkoly vyplývající z programu zacházení. Pokud je odsouzený zdravotně způsobilý, má povinnost pracovat. Nemoc či úraz musí bezodkladně oznámit dozorcům, stejně jako jakékoli okolnosti, které by mohly narušit chod věznice. Je přísně zakázáno konzumovat alkohol, vyrábět či přechovávat drogy a jiné omamné látky.²⁵

Pro motivaci k plnění povinností jsou zavedeny kázeňské odměny, jako jsou věcné dary, delší doba návštěv nebo jednorázové nákupy potravin a osobních potřeb. Dále mohou odsouzení využívat možnosti sportovních a zájmových aktivit. Naopak za neplnění povinností může být odsouzenému uložena pokuta, sníženo kapesné nebo odebrány získané výhody. Mezi kázeňské tresty patří také omezení návštěv a dalších privilegovaných činností.²⁶

²⁵ § 28, Zákon č. 169/1999 Sb.

²⁶ ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Vysokoškolské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 102.

3 DOPAD VÝKONU TRESTU

3.1 Dopad výkonu trestu odnětí svobody na člověka

Dopady VTOS mají na odsouzeného nejen vliv s ohledem na sociální situaci, ale také s ohledem na psychické a fyzické zdraví.

3.1.1 Sociální dopad

VTOS má na odsouzeného jedince značné sociální dopady, které ovlivňují jeho život nejen během výkonu trestu, ale i po jeho propuštění. Tyto dopady lze rozdělit do několika oblastí. Odsouzení často vede k narušení rodinných vztahů. Dlouhodobá absence jedince v rodinném prostředí může způsobit emoční odcizení mezi rodinnými příslušníky. Rodičovské role jsou narušeny a děti odsouzených jedinců mohou trpět stigmatizací, sociální izolací a problémy s psychickým zdravím. Partnerství mohou být také ohrožena, zejména pokud je výkon trestu dlouhodobý. Na samotné odsouzení mohou členové rodiny reagovat odlišně. Pokud nemá rodina žádnou zkušenost s odsouzením blízké osoby, často neví, jak se má chovat a co může od návštěv ve věznici čekat. Zároveň také neví, jaký kontakt s odsouzeným je umožněn a na koho se obrátit s žádostí o pomoc. Často tak dochází ke ztrátě kontaktu s odsouzeným nebo pouze k omezené komunikaci.²⁷

Vlivem VTOS dochází rovněž ke ztrátě zaměstnání jedince, což má přímý dopad na jeho finanční situaci a finanční situaci rodiny. Po propuštění čelí odsouzený obtížím při hledání nového zaměstnání kvůli trestnímu záznamu, nízké kvalifikaci nebo dlouhé pracovní absenci. Ekonomické problémy mohou vést k sociální marginalizaci a zvýšenému riziku recidivy. Odsouzení sebou nese riziko sociální stigmatizace. Společnost často vnímá bývalé vězně negativně, což může vést k jejich vyloučení z komunitního života. Tento negativní postoj komplikuje integraci odsouzeného po návratu do běžného života a může oslabit jeho motivaci ke změně. S tím souvisí i již zmíněná recidiva. Sociální dopady výkonu trestu, jako jsou ztráta sociálních vazeb, stigmatizace a ekonomické problémy, mohou přispět ke zvýšení rizika recidivy. Bez podpory a účinné reintegrace je pro jedince obtížné začlenit se zpět do společnosti a vyhnout se kriminálnímu chování.²⁸

²⁷ MATOULEK, Josef a SEJKOROVÁ, Helena. *Právní rádce odsouzeného*. Praktik. Praha: Leges, 2011, s. 8.

²⁸ Tamtéž, s. 8–9.

3.1.2 Psychický dopad

VTOS představuje pro odsouzeného jedince významnou zátěž, tudíž ovlivňuje rovněž psychické zdraví jedince. Psychická zátěž se projevuje různými způsoby v závislosti na délce trestu, osobnosti jedince, jeho předchozích zkušenostech a sociální podpoře. Za významný faktor lze považovat zejména stres a problémy s adaptací na vězeňské prostředí. Pobyt ve vězení je spojen s přítomností neustálého stresu. Odsouzený musí čelit přísným pravidlům, ztrátě autonomie a nucenému soužití s ostatními vězni, což může vyvolávat pocit ohrožení. Proces adaptace na vězeňský režim je psychicky náročný, zejména pro jedince, kteří dosud neměli zkušenost s takovým prostředím.²⁹

Dlouhodobý stres může vést až ke vzniku depresí a úzkostem. Izolace od rodiny a přátel, monotónní životní režim a absence smysluplných podnětů často vedou k rozvoji depresivních stavů. Úzkosti mohou být vyvolány nejistotou ohledně budoucnosti, obavami o bezpečí nebo strachem z návratu do běžné společnosti. Tyto problémy mohou být výraznější u jedinců s předchozími psychickými obtížemi. Ve vězeňském prostředí je jedinec často zbaven své individuality, což vede ke ztrátě jeho identity. Identifikace pouze s rolí vězně může vést k pocitu ztráty sebeúcty a hodnoty. Omezené možnosti rozhodování a nutnost přizpůsobit se vězeňským pravidlům mohou oslabit pocit vlastní autonomie.³⁰

Někteří odsouzení mohou reagovat na stres a frustraci agresivním chováním. Ve vězení jsou konflikty mezi vězni časté, což vytváří atmosféru napětí a dalšího psychického tlaku. Toto chování však může být také důsledkem pokusu o adaptaci na hierarchické vztahy uvnitř vězeňské komunity. Pokud jsou jedinci opětovně vystavováni násilí, psychickému nátlaku nebo ponižováním, což může vést až ke vzniku posttraumatických stresových poruch. Takové zážitky mohou vést k přetrvávajícím psychickým potížím, jako jsou flashbacky, noční můry a emoční otupělost.³¹

V neposlední řadě je nutné uvést, že odsouzení často zažívají pocit odtržení od vnějšího světa. Ztráta kontaktu s rodinou a přáteli spolu s nedostatkem důvěrných vztahů může vést k pocitům osamělosti a zhoršení duševní pohody. Dlouhodobý pobyt ve vězení může způsobit, že jedinec ztratí schopnost fungovat v běžném životě mimo vězeňské

²⁹ MATOULEK, Josef a SEJKOROVÁ, Helena. *Právní rádce odsouzeného*. Praktik. Praha: Leges, 2011, s. 123.

³⁰ Tamtéž, s. 123–124.

³¹ ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Vysokoškolské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 110.

prostředí. Tento fenomén, označovaný jako "institucionalizace," se projevuje neschopností samostatně rozhodovat a adaptovat se na běžné životní situace.³²

3.1.3 Tělesný dopad

VTOS má rovněž vliv na fyzické zdraví jedince. Tyto změny jsou důsledkem změny životního stylu, omezených možností péče o zdraví a specifických podmínek vězeňského prostředí. Mezi hlavní tělesné dopady patří zhoršení fyzické kondice, zvýšené riziko chronických onemocnění a další zdravotní komplikace. Pobyt ve vězení je často spojen s omezením pohybových aktivit. Odsouzení mají méně možností se věnovat pravidelnému cvičení, což vede ke snížení fyzické kondice. Nedostatek pohybu může přispívat k rozvoji obezity, ztrátě svalové hmoty a zvýšenému riziku kardiovaskulárních onemocnění. Dlouhodobý stres spojený s vězeňským prostředím rovněž oslabuje imunitní systém, což zvyšuje náchylnost k různým onemocněním. Nedostatečná péče o zdraví a omezený přístup k lékům a zdravotní péči situaci dále komplikují.³³

Velký vliv na zdraví jedince má rovněž strava. Strava poskytovaná ve věznicích bývá často málo pestrá a nutričně nevyvážená. Nedostatek čerstvého ovoce a zeleniny, nízký příjem vlákniny a vysoký obsah sacharidů a tuků mohou vést k podvýživě nebo naopak k obezitě.³⁴ Tyto faktory zvyšují riziko metabolických onemocnění, jako je diabetes nebo hypertenze. Rovněž hygienické podmínky a zdravotní péče ve věznicích nejsou na přijatelné úrovni. Přelidněné vězeňské prostředí, omezená hygiena a blízký kontakt mezi vězni zvyšují pravděpodobnost šíření infekčních nemocí. Častým problémem jsou například tuberkulóza, virové hepatitidy (zejména typu B a C) a infekce dýchacích cest. Nedostatečný přístup k preventivní péči a léčbě tyto problémy ještě zhoršuje. Navíc přístup ke zdravotní péči je ve věznicích často omezený. Léčba chronických onemocnění bývá zanedbávána, což může vést k jejich zhoršení. Nedostatek preventivní péče, jako jsou pravidelné kontroly a očkování, může přispívat ke vzniku zdravotních komplikací.³⁵

³² ŠPANKOVÁ, Jana. *Resocializácia odsúdených*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 72.

³³ MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Portál, 2015, s. 45.

³⁴ KIMPLOVÁ, Tereza; JOCHMANNOVÁ, Leona a SVOBODA, Jan. *Psychologie rodiny*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2023, s. 344.

³⁵ MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Portál, 2015, s. 45.

V rámci VTOS se odsouzený může pravidelně potýkat s fyzickým násilím mezi vězni, což může mít za následek jeho lehké či vážné zranění. Jedná se zejména o zlomeniny, pohmožděniny nebo dokonce trvalé zdravotní následky. Strach z útoku může navíc vést k chronickému stresu s dopady na celkové zdraví. Zdraví odsouzeného je rovněž ohroženo dlouhodobým pobytem v prostoru s nedostatek přímého světla. Dlouhodobý pobyt v omezeném prostoru, často s nedostatkem přirozeného světla, může negativně ovlivnit zrak. Zhoršení sluchu může být spojeno s hlukem v přeplněných věznicích. Tato omezení mohou zanechat trvalé následky na smyslových funkcích.³⁶

3.2 Specifika krátkodobých trestů odnětí svobody

Trest odnětí svobody představuje jednu z nejzávažnějších společenských sankcí, a to nejen v českém prostředí, ale i v moderních vězeňských systémech po celém světě. Otázky spojené s tímto typem trestu a jeho výkonem patří k významným společenským problémům. U méně závažných trestných činů může mít trest odnětí svobody formu podmíněného odsouzení, což znamená, že pachatel nenastoupí výkon trestu, pokud se během zkušební doby nedopustí dalšího trestného činu. Naopak nepodmíněné tresty odnětí svobody zahrnují případy, kdy pachatel musí trest vykonat. Některé z těchto trestů mohou mít alternativní charakter.³⁷

Krátkodobé tresty odnětí svobody mají svá specifika a přinášejí určité problémy. Teorie dosud přesně nestanovila jejich délku, přičemž se obvykle pohybují v rozmezí tří až šesti měsíců, v některých případech až jednoho roku. Krátkodobé tresty odnětí svobody mají několik zásadních nevýhod. Jako největší problém se jeví nedostatečný časový prostor pro převýchovu pachatele. Navíc jejich odstrašující efekt je minimální, což může potenciální pachatele vést k tomu, že tyto tresty budou považovat za přijatelné riziko a dojde u nich k recidivě. Krátkodobé tresty odnětí svobody bývají ukládány osobám, kterým nelze uložit peněžitý trest z důvodu jeho pravděpodobné nedobytnosti, což činí tyto tresty do jisté míry diskriminačními. Z ekonomického hlediska jsou

³⁶ ŠPANKOVÁ, Jana. *Resocializácia odsúdených*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 7.

³⁷ MAŘÁDEK, Vladimír. *Výkladový slovník penologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2003, s. 25–26.

krátkodobé tresty rovněž neefektivní, protože jejich vysoké náklady zbytečně zatěžují vězeňský systém a snižují dostupnost vězeňské kapacity.³⁸

Obecně lze říct, že krátkodobé tresty vedou k přeplnění věznic, sociální izolaci a stigmatizaci odsouzených. Doporučuje se proto rozšířit možnosti jejich nahrazení alternativními postupy. Ačkoli v České republice stále značná část vězeňské kapacity připadá na odsouzené k trestům do jednoho roku, ukládání těchto krátkodobých trestů vykazuje klesající tendenci. Tento vývoj odráží snahu české sankční politiky přizpůsobit se moderním trendům trestní justice v demokratických evropských zemích.³⁹

3.3 Specifika dlouhodobých trestů odnětí svobody

Dlouhodobé tresty odnětí svobody (tresty přesahující 10 let) slouží primárně k izolaci nebezpečných pachatelů od společnosti. Z hlediska ovlivnění chování odsouzených však tyto tresty často neplní svůj účel, protože jejich délka bývá nepřiměřeně dlouhá. Dlouhodobé uvěznění může vést k útlumu žádoucích sociálních vzorců chování, které se ve vězeňském prostředí stávají nefunkčními. Místo nich se rozvíjejí nové vzorce, jež jsou pro život na svobodě nevhodné a nepřijatelné. Dochází ke ztrátě iniciativy, zúžení zájmů a celkové sociální degradaci osobnosti odsouzeného.⁴⁰

Proces „prizonizace“ výrazně snižuje nebo zcela znemožňuje úspěšnou reintegraci po propuštění, zejména v oblasti sociálních vztahů. Ačkoliv některé aspekty vězeňského života mohou vězňům pomáhat překonat účinky izolace, často mají i opačný efekt. Například návštěvy rodinných příslušníků a přátel bývají vnímány jako podpora, ale zároveň mohou zesilovat pocity bezmoci a stresu z nemožnosti ovlivnit události mimo věznici. Na druhé straně úplné přerušení kontaktu s okolním světem sice usnadňuje adaptaci na vězeňské prostředí, ale současně značně komplikuje návrat do běžného života.⁴¹

³⁸ MAŘÁDEK, Vladimír. *Výkladový slovník penologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2003, s. 25–26.

³⁹ MAREŠOVÁ, Alena; KOTULAN, Petr a MARTINKOVÁ, Milada. *Sonda do problematiky osob v ČR poprvé trestně stíhaných a poprvé vězněných*. Studie. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, s. 65–70.

⁴⁰ NETÍK, Karel; NETÍKOVÁ, Daria a HÁJEK, Stanislav. *Psychologie v právu: Úvod do forenzní psychologie*. Beckova skripta. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 45.

⁴¹ MALÁ, Drahomíra. *Vězeňství po česku II., aneb, Jak to Kula ve vězeňství koulí*. Blansko: Duha Press, 2009, s. 38–40.

Podle srovnávací studie od Richardse, pociťují odsouzení během dlouhodobého věznění nejvíce ztrátu blízkých osob, pocit prázdnoty, sexuální frustraci, nedostatek zábavy a sociální izolaci. Sebevražedné myšlenky, nepřátelství vůči společnosti nebo ztráta sebevědomí však nebyly mezi hlavními problémy. Přesto dlouhodobé uvěznění snižuje šance na úspěšnou reintegraci do společnosti a zvyšuje pravděpodobnost selhání v oblastech, jako je práce, rodina či občanský život.⁴²

Dle výše uvedeného je zřejmé, že dlouhodobé tresty by se měly zaměřit na přípravu odsouzených na návrat do společnosti. Bez perspektivy propuštění postrádají odsouzení motivaci a jakékoliv resocializační snahy nemají smysl. Přístup k výkonu dlouhodobých trestů by se neměl zásadně lišit od kratších trestů, protože hlavním cílem by měla zůstat podpora korektivní socializace a příprava na život na svobodě.⁴³

⁴² RICHARDS, Barry. The Experience of Long-Term Imprisonment. *British Journal of Criminology*, **18**(2), 1978/2, s. 162–168.

⁴³ NETÍK, Karel; NETÍKOVÁ, Daria a HÁJEK, Stanislav. *Psychologie v právu: Úvod do forenzní psychologie*. Beckova skripta. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 45–46.

4 KOMUNIKACE S RODINOU

4.1 Vliv rodiny na osobu ve výkonu trestu odnětí svobody

Rodina představuje významný socializační a resocializační prvek v životě odsouzeného. Rodina může výrazně přispět k nápravě odsouzeného, avšak za určitých okolností může také negativně ovlivnit nejen samotného jedince, ale také proces jeho resocializace ve věznici. Bělík, Raszková a Hoferková upozorňují, že rodina hraje zásadní úlohu v penitenciárním i postpenitenciárním procesu, ale ne vždy má rodina pozitivní vliv. Mezi pozitivní dopady vlivu rodiny se řadí především podpora, pocity sounáležitosti, motivace změnit dosavadní způsob život, podpora i mimo zdi věznice, pocity jistoty či poskytování zázemí a podpory v programech zacházení.⁴⁴

Je nutné si uvědomit, že vztahy rodiny a jedince mohou být komplikované i v běžném životě, natož v případě, že se jedná o osoby ve VTOS. Pro každého jedince představuje pobyt ve vězení náročnou životní situaci, která sebou přináší celou řadu změn. Každý jedinec se nemusí umět vyrovnat s tak rozsáhlou změnou v životě, jelikož se nemusí vždy jednat o recidivisty, ale také o jedince, jež neplatili výživné nebo mařili úřední rozhodnutí. Mnohdy se jedná o jedince, u kterých se kriminální jednání dosud nevyskytovalo. Během pobytu ve vězení se odsouzení navzájem ovlivňují, tudíž je často rodina až dalším působícím činitelem. Rodina odsouzeného ve výkonu trestu buď podporuje nebo naopak mu naplňování znesnadňuje.⁴⁵

V rámci VTOS má odsouzený s rodinou omezený kontakt, jež určují různé předpisy a pravidla. Korespondence mnohdy slouží jako jediný kontakt s vnějším světem, ale prochází kontrolou, což vede k útlumu jedince a jeho omezeným projevům v rámci vzájemné komunikace. Také během návštěv ve vězení je vždy přítomen dozorce, odsouzený tak nemůže naplno sdílet své pocity, což velmi často vede k tomu, že se rodina stává pouze zdrojem posílání balíků.⁴⁶

Velký problém tvoří také otázky spojené se vztahy v rodině nebo otázky spojené se možnostmi komunikace. Odloučení partnerů a rodiny vytváří tlak a také obavy

⁴⁴ BĚLÍK, Václav; SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava a KRAUS, Blahoslav. *Slovník sociální patologie*. Pedagogika. Praha: Grada, 2017, s. 24–25.

⁴⁵ RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství*. Vydání: druhé, rozšířené a aktualizované. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018, s. 26.

⁴⁶ ŠPANKOVÁ, Jana. *Resocializácia odsúdených*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 35–36.

zejména pak v případě, že je nějakým způsobem zpomalen a pozdržen tok informací z obou stran. Tento tlak pramení mimo jiné z odlišného prožívání času uvnitř věznice a mimo ni. Zatímco na svobodě je jedinec denně vystavován přívalu informací, různorodým podnětům, nutnosti řešit okamžité záležitosti a přizpůsobovat se neustále měnícím okolnostem, ve věznici plyne čas zcela jiným způsobem.⁴⁷

Raszková a Hoferková uvádějí, že často dochází k situacím, kdy se odsouzení dopouštěli trestné činnosti kvůli členům své rodiny, například aby získali peníze na drahé dárky či drogy.⁴⁸ Odborníci tyto situace s odsouzenými analyzují a snaží se jim ukázat poučení z jejich chyb. Větší obtíže však nastávají, pokud i ostatní členové rodiny byli nebo jsou ve VTOS. V takových případech mohou odsouzení vnímat kriminální chování jako běžnou součást života. Další problém představuje očekávání odsouzených po propuštění. Odsouzení velmi často předpokládají, že se jejich život vrátí do podoby, jakou měl před nástupem k výkonu trestu. Pokud tomu tak není, mají často potíže se s touto situací vyrovnat.

Vliv rodiny na odsouzeného je výrazně ovlivněn právy a povinnostmi stanovenými pro osoby ve výkonu trestu odnětí svobody. Mezi specifické výhody patří odměny za dobré chování. Podle zákona č. 169/1999 Sb., § 45 odst. 2 b), může odsouzený získat jako odměnu mimořádné prodloužení návštěv během kalendářního měsíce až na 5 hodin. Dle odst. 2 g) může být povolen odchod z věznice až na 24 hodin, a podle odst. 2 h) může být výkon trestu dokonce přerušen.⁴⁹ Tyto odměny bývají pro odsouzené významnou motivací, protože jim umožňují trávit více času s blízkými, což přispívá k upevňování rodinných vazeb během výkonu trestu. Na druhou stranu existuje riziko, že rodina nebo blízcí mohou na odsouzeného působit negativně, což může vést až k rozhodnutí nevrátit se do výkonu trestu z touhy zůstat s rodinou.

4.2 Vliv výkonu trestu odnětí svobody na rodinu

VTOS má dopad nejen na samotného odsouzeného, ale také na jeho rodinu a nejbližší okolí. Ovlivňuje sociální postavení rodiny v komunitě, což může vést k jejímu

⁴⁷ MATOUŠEK, Jan. *Lidé vracející se na svobodu a obecní úřady obcí s rozšířenou působností – poznatky a zkušenosti*. In: Sborník z konference „Z vězení venku“. 1. vyd. Olomouc: Charita Olomouc, 2007, s. 16.

⁴⁸ RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství*. Vydání: druhé, rozšířené a aktualizované. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018, s. 26–27.

⁴⁹ Zákon č. 169/1999 Sb., § 45.

zavržení a sociální izolaci. Podobné problémy se mohou objevit i u dětí odsouzených, které často čelí posměchu a odmítání ze strany spolužáků. Podle Raszkové a Hoferkové jsou vztahy mezi odsouzeným a jeho rodinou složité již za běžných okolností, natož v situaci, kdy je jedinec ve výkonu trestu.⁵⁰ Pobyt ve vězení představuje náročnou životní situaci, se kterou se ne všichni dokážou snadno vyrovnat.

Jak již bylo uvedeno výše, rodina hraje v tomto procesu významnou roli, může buď podporovat účel výkonu trestu, nebo naopak tento proces komplikovat. Obzvláště zranitelnou skupinou jsou odsouzení, jež jsou ve VTOS poprvé nebo mladistvé osoby. Ti mají často potíže s adaptací na vězeňské podmínky a neznají nepsaná vězeňská pravidla. Často si půjčují například kávu nebo tabák, aniž by měli prostředky na splacení dluhu, což je dostává do problémů. Následně tlačí na rodinu, aby jim situaci pomohla řešit například zasíláním zakázaných předmětů, čímž na rodinu vyvíjejí negativní tlak. V průběhu výkonu trestu se vztahy mezi odsouzenými a jejich rodinami spíše zhoršují. Odsouzení často pocítují nejistotu ohledně dění doma, což vede k podezřívavosti, obviňování a snaze získat podrobné informace o aktivitách svých blízkých. Pro rodinné příslušníky je tato situace často psychicky náročná, protože se mohou cítit jako při výslechu, a navíc musí plnit i nadále své povinnosti a fungovat v běžném životě.⁵¹

Jedním z klíčových dopadů VTOS na rodinu je zhoršení finanční situace. V případě, že je rodina závislá na příjmu oboru rodičů a jeden z nich je odsouzen k výkonu trestu, přichází rodinný rozpočet o jeden z příjmů. Zajistit rodinu tak představuje velký problém, což klade velký nátlak a stres na druhého z rodičů. Velmi často se jedná o matky samoživitelky, jež následně nemohou poskytnout svým dětem potřebnou jistotu a komfort, jako měly doposud. Partnerky navíc nemusí žít pouze rodinu, ale také výdaje plynoucí z uvěznění partnera nebo manžela, jako je korespondence, telefonáty, balíky a výdaje spojené s cestou do vězení.⁵²

Výzkumníci Williams, Papadopoulou a Booth realizovali výzkum pod záštitou Ministerstva spravedlnosti v Anglii a Walesu, nazvaný *Prisoners' childhood and family backgrounds*. Cílem výzkumu bylo analyzovat dopady uvěznění na rodinné a partnerské vztahy, vliv uvěznění na děti (včetně problémů s chováním, stresu, sociálních potíží

⁵⁰ RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství*. Vydání: druhé, rozšířené a aktualizované. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018, s. 27.

⁵¹ Tamtéž, s. 28–29.

⁵² MURRAY, Joseph, FARRINGTON, David P. The Effects of Parental Imprisonment on Children. *Crime and Justice*, 37(1). [online]. 2008 [cit. 2025-01-23]. Dostupné z: <http://www.journals.uchicago.edu/doi/full/10.1086/520070>.

a školních problémů) a roli uvězněného rodiče jako rizikového faktoru pro vývoj dítěte. Výzkum byl proveden prostřednictvím 281 rozhovorů. Klíčová zjištění ukázala, že po propuštění vězňů, zejména otců, trávili se svými dětmi méně času než před uvězněním a často se k rodině již nevrátili. Přesto většina dětí přijala otce zpět do svého života. Podpora ze strany rodiny a přátel podle respondentů zůstala během uvěznění většinou stabilní. Rodiny však měly obavy z problémů po propuštění, což se často potvrdilo, zejména v oblasti finanční situace a obtížného hledání zaměstnání. Zjistilo se také, že partneři po propuštění společně žili méně, než původně očekávali. Děti uváděly, že nepřítomnost otce v rodině u nich vyvolávala smutek, úzkost, hněv a zmatek. Často o uvěznění otce nemluví ze strachu z negativní reakce okolí a útěchu hledaly u matek nebo jiných příbuzných. Pozitivní stránkou výzkumu byla častá komunikace mezi rodinou a uvězněným, silná sociální podpora od rodiny a přátel a vysoká míra kontaktu během uvěznění.⁵³

Uvěznění jednoho z rodičů představuje velkou zátěž také pro děti, což mnohdy často vede k jejich asociálnímu chování, různých psychickým obtížím, obtížím v rámci školní docházky nebo prospěchu ve škole. Odloučení rodiče od dítěte v důsledku uvěznění představuje jeden z nejvýznamnějších negativních dopadů na děti. Tento proces lze definovat jako „*oddělení či vzdálení od matky nebo rodičů, které může vést ke ztrátě citové vazby, psychické deprivaci nebo vyvolat separační úzkost*“.⁵⁴

Děti rodičů ve VTOS lze zařadit mezi děti v riziku. Vojtová označuje tuto skupinu jako „At-risk Youth“ a zahrnuje sem děti, jejichž socializace je buď ohrožena, nebo dokonce narušena.⁵⁵ Tyto děti čelí během dětství a dospívání mnoha překážkám, včetně odsouzení jednoho z rodičů, které mohou ovlivnit jejich psychický i sociální vývoj. Mezi hlavní rizikové faktory patří rodina, škola a společnost, přičemž v tomto kontextu se zaměřujeme na rodinu jako rizikové prostředí. Rodina představuje pro dítě riziko ve čtyřech oblastech. První je rodinná konstelace, zahrnující například neúplnou rodinu, početnou rodinu, nezletilé matky, nepřítomnost otce nebo dlouhodobou nezaměstnanost rodičů. Druhou oblastí je narušené rodinné prostředí charakterizované rodinnou

⁵³ WILLIAMS, Kim, PAPADOPOULOU Vea, BOOTH, Natalie. *Prisoners' childhood and family backgrounds*. Ministry of Justice [online]. 2012, 38 s. [cit. 2025-01-23]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/278837/prisoners-childhood-family-backgrounds.pdf.

⁵⁴ HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Velký psychologický slovník*. Vyd. 4., V Portálu 1. Praha: Portál, 2010, s. 531.

⁵⁵ VOJTOVÁ, Věra. *Úvod do etopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2008, s. 38–39.

disharmonií, hádkami, izolací, negativními vztahy s okolím či psychiatrickými onemocněními. Třetí oblastí je negativní rodičovský vzor, jako je zneužívání návykových látek, kriminální činnost či antisociální chování. Čtvrtou oblastí je neadekvátní výchovný styl, který se projevuje buď nedostatečnou péčí a pozorností, nebo naopak tvrdou disciplínou, týráním, zanedbáváním či nedostatkem citových projevů.⁵⁶

4.3 Komunikace osob ve výkonu trestu odnětí svobody s rodinou

Komunikace s osobami ve VTOS probíhá prostřednictvím korespondence, užíváním telefonu, na základě návštěv odsouzených nebo přijetím balíčku. Korespondence odsouzených probíhá na základě zákona č. 169/1999 Sb. § 17, v rámci, kterého je uvedeno, že odsouzený má právo přijímat a odesílat korespondenci na svoje náklady, a to bez omezení, pokud však není stanoveno jinak. Vězeňská služba má nárok kontrolovat korespondenci a seznámit se tak s obsahem zasílaných písemností. V případě, že je odsouzený podezříván z toho, že připravuje trestný čin, Vězeňská služba korespondenci zadrží a předá ji orgánu činnému v trestním řízení. Kontrolu většinou provádějí vychovatelé. Kontrola však nesmí probíhat v korespondenci, která je zasílána mezi odsouzeným a advokátem nebo mezi odsouzeným a státními orgány a mezi diplomatickou misí nebo konzulárním úřadem cizího státu. Tato korespondence se adresátu odesílá a odsouzenému doručuje neprodleně.

Pokud odsouzený není schopen číst nebo psát, zajišťuje mu vězeňská služba potřebnou podporu. Jedná se o čtení přijaté korespondence a pomoc se sepisováním žádostí, stížností či podání pro státní orgány, mezinárodní organizace nebo při komunikaci s advokátem. Veškerá korespondence odsouzeného je zaznamenávána do evidenční karty, přičemž se zaměřuje zejména na stížnosti a žádosti směřované na příslušné orgány. Přebírání a odesílání této korespondence zajišťují zaměstnanci vězeňské služby, které k tomu pověřuje ředitel věznice. Ostatní typy korespondence jsou evidovány pouze v případě, že jsou zaslány doporučeně. Výhodou korespondence je její zasílání bez množstevního omezení a jedná se tak o nejlepší kontakt s rodinou. Pro některé odsouzené mají dopisy od rodiny zásadní emoční význam, a pokud nedostanou očekávanou zprávu, mohou propadat pesimistickým představám a fantaziím. To často

⁵⁶ NAVRÁTILOVÁ, Jitka a NAVRÁTIL, Pavel (ed.). *Rodičovství za mřížemi: dopady věznění rodiče na dítě*. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2023, s. 20–22.

vede ke zhoršení nálady, negativně ovlivňuje jejich vztahy s ostatními a snižuje jejich výkonnost při plnění programu zacházení. Nevýhodou korespondence je doba trvání doručení sdělení mezi oběma stranami.^{57, 58}

Podle zákona č. 169/1999 Sb., má odsouzený v odůvodněných případech možnost využít telefon ke kontaktu s blízkou osobou. Pokud je to v zájmu jeho nápravy nebo z jiných závažných důvodů, může mu být povoleno telefonovat i s jinou než blízkou osobou. Výjimkou jsou hovory uvedené v § 17 odst. 3 zákona č. 169/1999 Sb., nebo hovory se zaměstnancem obce s rozšířenou působností pověřeným zajišťováním sociálně-právní ochrany dětí. V těchto případech má vězeňská služba právo odposlouchávat hovory a pořizovat jejich záznam. Před schválením hovoru ověřuje pověřený zaměstnanec správnost údajů uvedených v žádosti odsouzeného. Žádosti o povolení hovoru jsou podávány vychovateli a následně založeny do osobního spisu odsouzeného. Pokud odposlech hovoru odhalí podezření na přípravu nebo páčání trestné činnosti, vězeňská služba předává záznam orgánům činným v trestním řízení. Při přímém odposlechu může být hovor přerušen a událost nahlášena. Jestliže se zjistí, že odsouzený hovoří se svým obhájcem, je vězeňská služba povinna odposlech ihned ukončit, záznam zničit a získané informace dále nevyužívat. Všechny povolené hovory jsou zaznamenávány do evidenční karty telefonních hovorů. Někteří vězni však možnost telefonování zneužívají, zejména k neustálému vyžadování telefonních karet od rodinných příslušníků. Často sledují spíše své vlastní pochybnosti nebo žárlivost, například kontrolou svých partnerek, než aby věnovali pozornost pocitům a problémům svých blízkých. Tímto sobeckým chováním však rodinné vztahy obvykle trpí a smysl telefonního kontaktu ztrácí pozitivní význam.⁵⁹

Dle zákona č. 169/1999 Sb. § 19 má odsouzený právo přijímat návštěvy v čase, jež jsou určeny ředitelem věznice, a to na dobu tří hodin během jednoho kalendářního měsíce. Návštěvy odsouzených probíhají převážně v určených místnostech. Pokud je odsouzený hospitalizován na lůžkové části zdravotnického zařízení, může návštěva proběhnout pouze se souhlasem ošetřujícího lékaře s ohledem na jeho zdravotní stav. V případě, že je vězeň umístěn v zařízení mimo vězeňské objekty, vězeňská služba

⁵⁷ ŠTĚRBA, Vladislav. *Penologie*. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. Praha: Armex, 2007, s. 75–76.

⁵⁸ HÁLA, Jaroslav; JÁNSKÝ, Petr a KABÁTOVÁ, Gabriela. *Výkon trestu odnětí svobody citlivý k rodině: Imprisonment that considers the families of prisoners*. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2017, s. 29–30.

⁵⁹ ŠTĚRBA, Vladislav. *Penologie*. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. Praha: Armex, 2007, s. 78.

dohodne podmínky návštěvy přímo se zdravotnickým zařízením. Každého odsouzeného mohou navštívit maximálně čtyři osoby včetně nezletilých dětí. Ve zvláštních případech může ředitel věznice povolit návštěvu mezi dvěma odsouzenými, kteří jsou blízkými osobami. Rovněž může schválit návštěvu bez zrakové a sluchové kontroly v prostorách tomu vyhrazených. Z bezpečnostních důvodů se ale může návštěva uskutečnit i v místnosti, kde jsou odsouzení a návštěvník odděleni přepážkou.

Během návštěv musí odsouzení zachovávat slušnost a ohleduplnost k ostatním přítomným. Pokud dojde k porušení pořádku, kázně nebo bezpečnosti, je zaměstnanec vězeňské služby oprávněn návštěvu přerušit nebo ukončit. Odsouzený nemá dovoleno předávat či přijímat peníze, korespondenci nebo jiné předměty, pokud to výslovně nepovolil ředitel věznice. Před začátkem a po skončení návštěvy je odsouzený podroben osobní prohlídce, kterou provádí osoba stejného pohlaví. Rozhodnutí o přijetí nebo odmítnutí návštěvy ze strany odsouzeného nebo návštěvníka je zaznamenáváno do karty návštěv. Ředitel věznice může také povolit dočasné opuštění věznice v souvislosti s návštěvou. Pravidelné návštěvy jsou klíčové pro udržení kontaktu s rodinou a blízkými. Pomáhají odsouzeným cítit se součástí rodiny, sledovat, jak jejich děti vyrůstají a sdílet jejich radosti i starosti, i přes současné odloučení. Pro mnoho odsouzených jsou tyto kontakty smysluplné a motivující. Nicméně u některých odsouzených se během návštěv objevují konflikty, například v podobě výčitek a podezřívavých otázek vůči partnerkám, což často vede k předčasnému ukončení návštěvy za smutných okolností. Rodiny navíc často přinášejí balíčky, přestože se kvůli nim sami musí omezovat, aby svému blízkému aspoň trochu ulehčily jeho situaci. Vychovatelé věří, že odsouzení po návratu na svobodu splní své sliby, nezklamou důvěru svých blízkých a zodpovědně ocení jejich oběti, aby se už nikdy nevrátili za mříže.^{60, 61}

⁶⁰ KALVODOVÁ, Věra. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. Acta Universitatis Masarykianae Brunensis. Iuridica. No. 260. Brno: Masarykova univerzita, 2002, s. 202.

⁶¹ Vyhláška č. 345/1999 Sb., § 34 odst. 3 a 4.

5 RESOCIALIZACE ODSOUZENÝCH

5.1 Proces resocializace ve výkonu trestu odnětí svobody

Resocializace představuje termín, jež se používá pro opětovně začlenění společnosti. V širším slova smyslu se jedná o proces, během kterého dochází k sociálním změnám u jedince s cílem přizpůsobit jeho chování pravidlům platným ve společnosti. V užším pojetí se jedná o proces transformace, v rámci, které si jedinci osvojují nové role a odnaučují se nevhodné vzorce chování. Tento proces velmi často vyžaduje opuštění starých již přijatých norem, hodnot nebo zvyků, aby došlo k nahrazení novými hodnotami a normami, jež jsou přijatelné v rámci společnosti.⁶²

Obecně lze říct, že resocializace slouží k nápravě nebo změně nevhodných vzorců chování. Při páchání trestné činnosti dochází k porušování společenských norem, což si často vyžaduje uplatnění zákonem stanovených sankcí. Nejzávažnějším z těchto opatření je trest odnětí svobody. Pokud je jedinec za svou trestnou činnost odsouzen k nepodmíněnému trestu, probíhá proces jeho resocializace přímo ve vězeňském zařízení. Černíková uvádí, že cílem resocializace je připravit odsouzené na život mimo věznici.⁶³ Tento proces zahrnuje různé aktivity, které by měly naplňovat účel trestu a přispět k pozitivní změně chování odsouzeného.

Resocializaci lze rozdělit na dvě základní skupiny metod: všeobecné nápravněvýchovné a speciální nápravněvýchovné postupy. Klíčovou metodou je tvorba individuálního resocializačního plánu, který vychází z potřeb konkrétního jedince. V penitenciárním prostředí se tento proces někdy označuje jako korektivní socializace nebo penitenciární resocializace, aby se odlišil od resocializace u osob s problémy v socializaci, které však nevedly k trestné činnosti. Cílem těchto metod je zajistit dodržování povinností a pravidel věznice, což pomáhá vytvářet stabilní prostředí pro změnu chování.⁶⁴

Speciální nápravné metody se zaměřují na individuální práci s odsouzenými. Jejich cílem je odstranit deformace a poruchy v chování a změnit přístup k sociálním

⁶² VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 26.

⁶³ ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Vysokoškolské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 105.

⁶⁴ MAŘÁDEK, Vladimír. *Výkladový slovník penologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2003, s. 56.

vazbám, které mohou být příčinou delikvence. Tyto metody zahrnují poradenské, reedukační, psychoterapeutické nebo pedagogické přístupy, které musí být vzájemně provázané a koordinované. Izolované uplatnění těchto metod by mohlo být kontraproduktivní.⁶⁵

Resocializace musí být vždy přizpůsobena individuálním potřebám odsouzeného a jeho subjektivním cílům. Ty mohou zahrnovat zlepšení návyků, vzdělávání nebo rozvoj sociálních dovedností. Nové dovednosti by měly být využitelné v běžném životě, aby jedinec lépe zvládl přechod na svobodu. Nedílnou součástí procesu je odborné poradenství zaměřené na řešení osobních problémů odsouzeného.⁶⁶

5.2 Programy zacházení

Samotný proces resocializace využívá nejen odborné konzultace, ale právě programy zacházení. Programy zacházení představují výchovný prostředek, jež slouží zejména k tomu, aby byli odsouzení vedeni k přijetí odpovědnosti za vykonaný trestný čin. Programy zacházení jsou klíčovou součástí moderní vězeňské praxe, která se zaměřuje na cílenou práci s odsouzenými za účelem jejich resocializace a přípravy na návrat do společnosti. Tyto programy mají nejen preventivní, ale i korektivní funkci, protože usilují o snížení rizika recidivy a o podporu adaptace na život po propuštění. Samotné detaily programu zacházení se odvíjí především od chování odsouzeného, také podle délky jeho trestu a poznatků získaných o odsouzeném během pobytu ve vazbě. S ohledem na potřeby odsouzeného lze následně vybírat takové činnosti, jež by mohly sloužit k jeho nápravě a efektivnímu zapojení do společnosti po propuštění na svobodu.⁶⁷

Programy zacházení jsou realizovány na různých místech, jako jsou společenské místnosti, cely, ložnice či kanceláře zaměstnanců. Odsouzený si může svobodně zvolit, kolika programů se chce účastnit, podle svých preferencí a potřeb. Pokud však není schopen vybrat si žádný z nabízených programů, je povinen absolvovat alespoň základní program zacházení, který je stanoven vnitřním řádem věznice. Podle Štěrby je program zacházení tvořen jasně definovaným cílem, kterého má být působením na odsouzeného dosaženo, a zahrnuje konkrétní metody a způsoby hodnocení.⁶⁸ Nedílnou součástí

⁶⁵ ŠTĚRBA, Vladislav. *Penologie*. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. Praha: Armex, 2007, s. 105.

⁶⁶ Tamtéž, s. 50–51.

⁶⁷ Tamtéž, s. 52–53.

⁶⁸ Tamtéž, s. 54.

programu je také určení způsobu zapojení odsouzeného, například prostřednictvím pracovních terapií, vzdělávání nebo jiných aktivit, které mu pomohou připravit se na samostatný život. Pokud má odsouzený možnost výběru z více variant programů, je mu tento výběr umožněn.

Primárním cílem programů zacházení je pozitivně ovlivnit chování a postoje odsouzených, rozvíjet jejich sociální a pracovní dovednosti a připravit je na život mimo vězeňské prostředí. Mezi konkrétní cíle patří změna rizikových vzorců chování, rozvoj pracovních a vzdělávacích hodnot, zlepšení sociálních vztahů a vazeb a podpora psychické stability odsouzeného a léčba jeho duševních obtíží.⁶⁹

Programy zacházení lze rozdělit na několik základních kategorií podle jejich zaměření. Jedná se o vzdělávací programy, pracovní programy, terapeutické programy, sociální a resocializační programy a volnočasové aktivity. Vzdělávací programy se soustředí na zlepšení gramotnosti, získání základního nebo odborného vzdělání. Často zahrnují kurzy zaměřené na pracovní uplatnění, což odsouzeným usnadňuje vstup na trh práce po propuštění. Pracovní programy jsou považovány za jeden z klíčových nástrojů resocializace. Vězni se podílejí na různých pracovních činnostech uvnitř nebo vně věznice, což přispívá k jejich pracovnímu zapojení a zároveň vytváří příležitost ke splácení dluhů nebo alimentů. Terapeutické programy se zaměřují na léčbu závislosti (alkohol, drogy) nebo na práci s psychickými problémy, jako je deprese či agresivita. Mohou zahrnovat individuální i skupinovou terapii. Sociální a resocializační programy se zabývají rozvojem sociálních dovedností, řešení konfliktů, budování pozitivních vztahů a posílení sebedůvěry. A v neposlední řadě volnočasové aktivity obsahují především sportovní, kulturní a rekreační činnosti, jež by měly pomáhat odsouzeným trávit volný čas aktivně a smysluplně a rozvíjet také své zájmy.⁷⁰

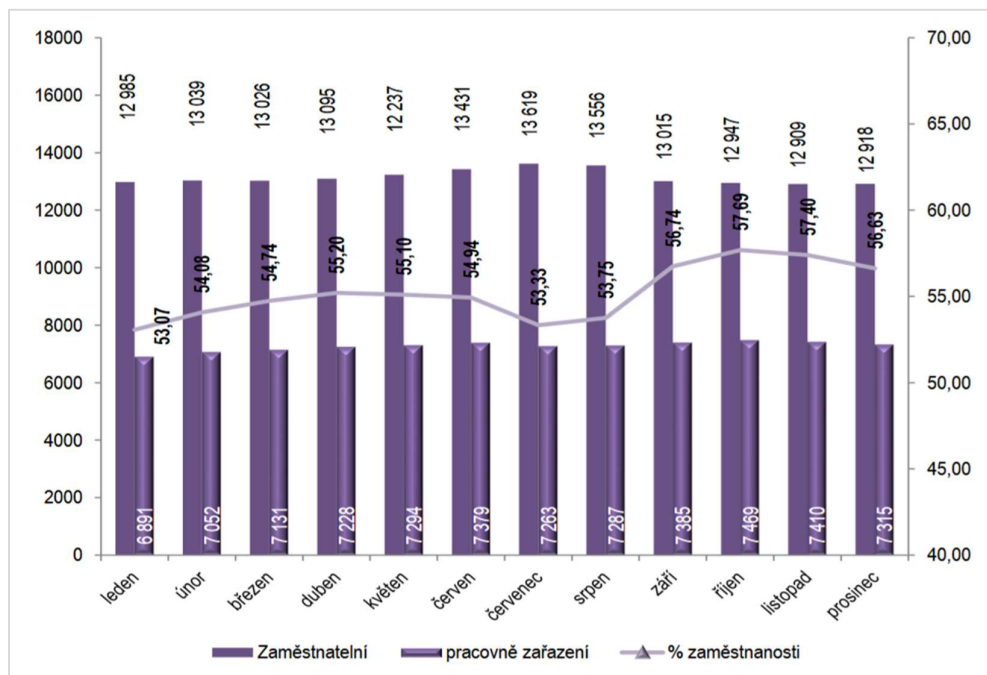
V roce 2022 byla průměrná denní zaměstnanost odsouzených 7 255 osob (viz. graf 1 níže). Z toho bylo v provozovnách hospodářské činnosti zaměstnáno průměrně 4 295 odsouzených, ve vnitřní režii a vlastní výrobě 2 694 odsouzených a u jiných subjektů bylo zaměstnáno průměrně 266 odsouzených. V nepracovním režimu se do vzdělávacích programů zapojilo průměrně 735 odsouzených, do terapeutických programů 639 odsouzených a průměrně 510 odsouzených vykonávalo práce bez odměny v rámci

⁶⁹ BIEDERMANOVÁ, Eva a PETRAS, Michal. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Studie. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, s. 30–31.

⁷⁰ BOUKALOVÁ, Hedvika a GILLERNOVÁ, Ilona. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020, s. 336–337.

programu zacházení. Tyto aktivity mají za cíl připravit odsouzené na budoucí pracovní zařazení, ať už prostřednictvím kurzů, učebních oborů nebo zaučení na konkrétní pracovní pozice.

Graf 1 – Vývoj průměrné měsíční zaměstnanosti všemi formami v porovnání se zaměstnatelnými odsouzenými v roce 2022

Zdroj:⁷¹

5.3 Význam postpenitenciární péče

Postpenitenciární péče představuje specifickou oblast sociální pomoci zaměřenou na jedince propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody. Jejím cílem je napomoci těmto osobám znovu osvojit sociální dovednosti a usnadnit jejich postupné začlenění do společnosti.⁷²

Tato péče je realizována za využití odborných přístupů a metod sociální práce. Lze ji chápat jako specifický typ sekundární, a především terciární prevence, která se zaměřuje na široké spektrum problémů, jako je prevence recidivy trestné činnosti, relapsu

⁷¹ Vězeňská služba České republiky. *Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2022*.

Ministerstvo spravedlnosti České republiky. [online]. 2022. [cit. 2025-02-14]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2022.pdf>.

⁷² MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Psyché. Praha: Grada Publishing, 2013, s. 152.

spojeného s užíváním alkoholu či drog, nebo nevhodného sociálního chování. Jedná se o specifickou nabídku sociálních služeb zaměřených především na následnou prevenci, tedy na předcházení trestné činnosti. Rozsah a zaměření této péče jsou vždy ovlivněny sociální politikou, která reflektuje postoj společnosti k pachatelům trestných činů a její snahu o jejich opětovné začlenění do společnosti. Součástí této politiky jsou i prostředky a opatření, jež jsou zvoleny k dosažení stanoveného cíle integrace.⁷³

Postpenitenciární péče se dělí na nucenou péči a dobrovolnou péči. Nucená péče je obvykle vymezena zákonem a v jisté míře omezuje propuštěného jedince (probační dohled, ambulantní ochranná léčba). Dobrovolná postpenitenciární péče spočívá zejména v rozhodnutí klienta. Klient může tuto péči sám zahájit a následně sám ukončit. Zde se řadí nízkoprahová centra, charitativní organizace apod. Tato péče by měla navazovat na penitenciární péči. Včasné zahájení postpenitenciární péče např. snižuje riziku „šoku ze svobody zejména po dlouhodobějších trestech“.⁷⁴

Postpenitenciární péče hraje klíčovou roli při podpoře reintegrace odsouzeného po propuštění z výkonu trestu. Za tímto účelem je rozvíjena spolupráce se státními institucemi, společenskými a církevními organizacemi, které v rámci sociální péče vytvářejí podmínky pro úspěšné začlenění jedinců do společnosti. To zahrnuje například zajištění ubytování (azylové domy), možnosti pracovního uplatnění (prostřednictvím úřadů práce), rozvoj sociálních dovedností a schopností zvládat každodenní životní situace.

Sociální pracovník pomáhá propuštěnému jedinci při hledání zaměstnání a ubytování, podporuje jeho začlenění do sociálního prostředí, asistuje v otázkách pracovního a sociálního práva a může nabídnout i finanční pomoc. Klientům jsou dále poskytovány terapeutické aktivity, rodinná terapie, sociální trénink a kontakty na neziskové organizace nebo charity, které se specializují například na pomoc drogově závislým či osobám propuštěným z vězení. Klíčovým faktorem úspěchu však zůstává motivace samotného propuštěného jedince.⁷⁵

S ohledem na odbornou literaturu lze postpenitenciární péči dělit na tři základní kategorie. V užším slova smyslu se tato péče poskytuje pouze odsouzeným osobám po

⁷³ SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie. II. díl, Teorie a praxe zacházení s vězněnými*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007, s. 61.

⁷⁴ Tamtéž, s. 60–61.

⁷⁵ Tamtéž, s. 61.

VTOS, a to zejména ve formě sociální péče a sociální pomoci. V širším slova smyslu je tato forma péče zaměřena osobám nejen na základě dobrovolnosti, ale také pod dohledem a kontroly. Tento typ péče je vykonáván u zvláště narušených osob, kde je větší riziko recidivy. V nejširším pojetí se jedná o sociální pomoc a péči ze strany společnosti, jež je poskytována dobrovolně a bezplatně všem pachatelům trestných činů.⁷⁶

Obecně lze říct, že postpenitenciární péče je odsouzeným poskytována podpora při zprostředkování bydlení, při zajištění finančního krytí, jako podpora při hledání zaměstnání, pomoc při začleňování jedince do sociálního prostředí a v neposlední řadě sociálně-právní poradenství.⁷⁷

⁷⁶ ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Vysokoškolské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, s. 213.

⁷⁷ HENDRYCH, Igor. *Vybrané kapitoly z penologie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2010, s. 25.

6 PRAKTICKÁ ČÁST

Předložená praktická část se zaměřuje na zkoumání vlivu kontaktu s rodinou během výkonu trestu na proces resocializace vězňů. Výzkum se soustředí na frekvenci, kvalitu a formy komunikace mezi vězni a jejich rodinnými příslušníky a analyzuje, jak tyto faktory ovlivňují psychické zdraví odsouzených, jejich chování ve věznici, motivaci k zapojení do rehabilitačních programů a plánování budoucího života po propuštění. Rodinné vztahy hrají v procesu resocializace významnou roli, jelikož poskytují emocionální oporu, posilují sociální vazby a mohou sloužit jako stabilizující prvek v životě vězňů.

Cílem tohoto výzkumu je proto nejen popsat současné možnosti kontaktu mezi vězni a jejich rodinami, ale také zjistit, jak vězni vnímají jeho dopad na svůj život a jaké změny by případně preferovali ke zlepšení komunikace.

V rámci této části budou rovněž prezentovány výsledky dotazníkového šetření realizovaného mezi osobami ve výkonu trestu. Získaná data umožní lépe pochopit význam rodinné podpory a poskytnou podklad pro případné úpravy vězeňských programů s cílem efektivnější resocializace odsouzených.

6.1 Cíl zkoumání a výzkumné otázky

Před samotným zahájením výzkumu je klíčové zcela jasně definovat jeho cíl, který bude určovat celý průběh šetření a směřovat postup výzkumníka. Tento cíl by měl odpovídat hlavnímu záměru práce a zároveň vycházet z očekávání výzkumníka. Slouží nejen jako vodítko během samotného výzkumu, ale také jako strukturovaný rámec pro celý text. Cíl výzkumu ovlivňuje nejen metodologii a obsah studie, ale i její celkové zaměření zkoumání. V průběhu výzkumné činnosti je nutné průběžně ověřovat, zda je cíl naplňován a v případě odchylek tyto změny adekvátně zdůvodnit a vyvodit z nich odpovídající závěry.⁷⁸

Cílem výzkumu je zjistit, jakým způsobem kontakt s rodinou během výkonu trestu ovlivňuje proces resocializace vězňů. Výzkum se zaměřuje na frekvenci, kvalitu a formy

⁷⁸ ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEDOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014, s. 63.

komunikace s rodinou a jejich vliv na psychické zdraví, chování ve věznici, motivaci a budoucí plány vězňů.

Z takto vymezeného cíle výzkumu byly sestaveny rovněž dílčí cíle, jež jsou následující:

1. Zjistit vliv kontaktu s rodinou na psychické zdraví a chování vězňů ve věznici.
2. Posoudit význam rodinné podpory při resocializaci a plnění rehabilitačních programů.
3. Zhodnotit stávající podmínky pro komunikaci mezi vězni a jejich rodinami v českých věznicích.

Z výše stanoveného cíle zkoumání byly odvozeny následující výzkumné otázky. Každá z vymezených výzkumných otázek má v rámci šetření své postavení a podstatnou roli, jelikož vymezuje základní strukturu celého získávání dat. Výzkumné cíle jsou následující:

1. Jak často a jakými formami mají vězni možnost kontaktovat své rodiny během výkonu trestu?
2. Jak vězni hodnotí kvalitu komunikace s rodinou a její vliv na jejich psychický stav?
3. Jak ovlivňuje rodinný kontakt chování vězňů ve věznici?
4. Do jaké míry přispívá rodinná podpora k motivaci vězňů zapojit se do resocializačních programů a plánování budoucnosti?
5. Jaké změny by vězni preferovali pro zlepšení komunikace s rodinou?

6.2 Věznice Příbram (Bytíz)

Věznice Příbram (rovněž známá jako Bytíz) je určena pro muže ve výkonu trestu odnětí svobody a nachází se v části Bytíz, což je část města Příbram. V rámci typu věznice s ostrahou je zde zřízena oddělení s dohledem, dozorem a ostrahou. Součástí věznice je rovněž specializované oddělení pro odsouzené osoby s poruchou osobnosti a chování, jež jsou způsobeny vlivem užíváním psychotropních látek. Věznice má kapacitu zhruba 1000 míst. V lednu 2025 zde proběhla rozsáhlá razie zaměřená na distribuci drog mezi odsouzenými, při níž bylo zadrženo deset osob, včetně tří vězňů a sedmi civilistů z různých částí České republiky. Historie věznice spadá až do roku 1953, jelikož v tomto roce byl založen tábor Bytíz, což byl největší uranový tábor na území Československa. V roce 1961 převzal funkci zrušeného tábora Vojna a byla sem zde

přesunuta většina vězňů. Původní tábor se však do současnosti nedochoval, aktuální podoba věznice je dána táborem dostavěným v roce 1962.⁷⁹

6.3 Metodologie výzkumu

Pro toto výzkumné šetření byl zvolen kvantitativní přístup, který byl v minulosti více populární než kvalitativní metody a dodnes zůstává mezi výzkumníky velmi oblíbený. Jeho hlavní výhodou je možnost analyzovat rozsáhlé soubory dat, což umožňuje získat komplexní přehled o zkoumané problematice. Tento přístup poskytuje okamžitě srovnatelná a měřitelná data, která jsou vždy v souladu s vymezeným cílem výzkumu.⁸⁰

Kvantitativní výzkum se zaměřuje na zkoumání jevů, které lze přesně definovat a jež se vzájemně ovlivňují. Výsledky musí být nejen platné, ale i spolehlivé, přičemž klíčovou podmínkou je měřitelnost zkoumaného předmětu. Díky tomu lze získaná data porovnávat s dalšími dostupnými informacemi, což vede k objektivnějším závěrům a hlubšímu pochopení zkoumaného jevu.⁸¹

6.4 Metoda výzkumu

Jako metoda výzkumu pro zajištění potřebného množství dat bylo zvoleno dotazníkové šetření zaměřené na osoby ve výkonu trestu ve Věznici Příbram (Bytíz).

6.4.1 Dotazníkové šetření

Použití dotazníku jako metody sběru dat umožňuje získat potřebné množství informací ve relativně krátkém časovém úseku. Tento způsob sběru dat je efektivní, avšak jejich následná analýza a vyhodnocení představují časově i odborně náročný proces.⁸²

⁷⁹ Vězeňská služba České republiky. *Věznice Příbram – základní údaje*. VS ČR [online]. 2025. [cit. 2025-02-14]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-pribram/sekce/zakladni-udaje>.

⁸⁰ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Páté, přepracované vydání. Praha: Portál, 2023, s. 45.

⁸¹ OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2010, s. 17–18.

⁸² DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Páté, nezměněné vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021, s. 142.

Podle Chrástky je dotazníkové šetření charakterizováno jako: „*způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí, samotný dotazník je pak soustava předem připravených a pečlivě formulovaných otázek, které jsou promyšleně seřazeny.*“⁸³

Dotazníkové šetření představuje metodu, která umožňuje získat data od širšího okruhu respondentů se zaměřením na konkrétní výzkumný problém a jeho cíle. Jeho klíčovou výhodou je anonymita odpovědí, což podporuje upřímnost respondentů a přispívá k transparentnosti získaných dat. Díky tomu jsou výsledky objektivní a méně zkreslené. Mezi nevýhody této metody patří subjektivní interpretace odpovědí, protože během sběru dat nelze přímo ovlivňovat směr výzkumu ani zasahovat do průběhu vyplňování dotazníku.⁸⁴

Je však potřeba dodat, že u získávání dat prostřednictvím dotazníkového šetření nelze zajistit kompletní návratnost. Pro zajištění kompletní návratnosti je nutné data zajišťovat osobně a po předchozí vzájemné dohodě, ale ani v tomto případě není zaručena 100 % návratnost. V případě, že jsou data zajišťována za přítomnosti výzkumníka mohou se respondenti dotazovat a klást případné připomínky. Avšak přímé dotazování není vždy reálné zajistit, proto je nutné dotazník sestavit takovým způsobem, aby byl srozumitelný pro všechny účastníky výzkumu.⁸⁵

Dotazníkové šetření bylo zaměřené na odsouzené jedince pobývající ve Věznici Bytíz. Výzkumník měl možnost podobu dotazníku dojednat s vychovateli a s ohledem na jejich dosavadní zkušenosti s odsouzenými. Vychovatelé rovněž vytipovali odsouzené, u kterých lze předpokládat úspěšné vyplnění dotazníku. Dotazník byl předám vychovatelům a ty jej následně distribuovaly odsouzeným jedincům v rámci jejich volnočasové činnosti. Hromadně pak dotazník vyplnili a odevzdali. Na vyplnění dotazníku měli 30 minut, ale většinou ho měli vyplněným mnohem dříve. S ohledem na vybranou skupinu respondentů byl dotazník sestaven jen z uzavřených otázek, aby se odsouzené nemuseli moc rozepisovat, ale věcně odpověděli a výzkumník tak získal potřebné množství dat. I přesto bylo nakonec rozdáno 50 dotazníků, ale řádně vyplněných jich bylo pouze 41. Zbýlých 9 buď nebylo vyplněno kompletně nebo obsahovali čmáranice a text nešel přečíst (viz. graf 2 níže).

⁸³ CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Pedagogika. Praha: Grada, 2016, s. 65.

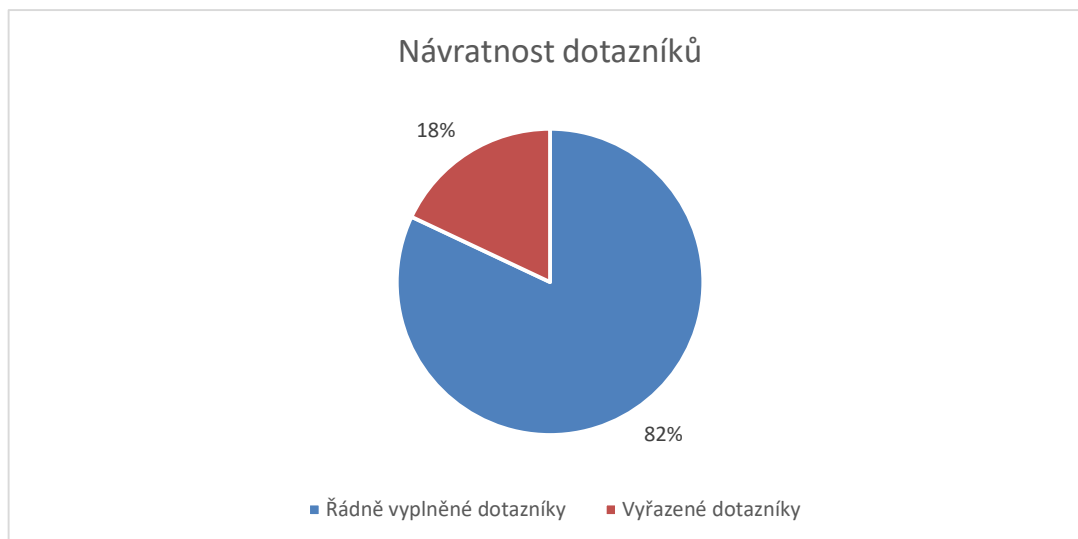
⁸⁴ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Páté, nezměněné vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021, s. 143–144.

⁸⁵ Tamtéž, s. 61–62.

6.4.2 Návratnost dotazníků

Celkem bylo osloveno 50 respondentů, avšak návratnost dotazníků nebyla 100 %, což znázorňuje graf 2.

Graf 2 – Návratnost dotazníků

Zpracování: vlastní

Z grafu 2 vyplývá, že 82 % dotazníků bylo řádně vyplněných. Jedná se o 41 dotazníků. Pouze 9 dotazníků nebylo vyplněno vůbec nebo nebylo vyplněno řádně, tudíž je nebylo možné zařadit do zkoumání.

6.5 Metoda výběru výzkumného vzorku

Nedílnou součástí výzkumu je stanovení vzorku respondentů, tedy výběr účastníků, kteří odpovídají cílům daného šetření. Nejdříve byl proveden předvýzkum, který měl za cíl předejít možným problémům během hlavního šetření. Respondenti byli dotázáni na několik otázek, aby se zjistilo, zda jsou schopni poskytnout relevantní odpovědi, které přispějí k dosažení výzkumného cíle. Předvýzkum byl realizován pomocí krátkého dotazníku u vybraných vězňů, jež byli ochotni se podílet rovněž na předvýzkumu a zajistit tak hladký průběh dotazování.⁸⁶

Výzkumný vzorek je část zkoumané populace, která je zaměřena na konkrétní výzkumné strategie. Při výběru respondentů je kladen důraz na to, aby byli schopní poskytnout relevantní údaje k tématu výzkumu. Tento výběr je promyšlený a probíhá na

⁸⁶ PUNCH, Keith. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008, s. 81–82.

základě dlouhodobého kontaktu s omezeným počtem respondentů, které si výzkumník pečlivě vybere na základě předem stanovených kritérií. Při výběru vzorku je důležité, aby si výzkumník kladl otázky jako: Proč byly vybrány konkrétní osoby? Jsou data od těchto respondentů relevantní pro výzkumnou otázku a cíl? Je také třeba zvážit proveditelnost výzkumu s ohledem na zvolený vzorek.⁸⁷

Výzkumný vzorek byl vybrán po dohodě s vedením věznice a zejména pak vychovatelů, které odsouzené znají nejlépe. Vychovatelé na základě sestaveného dotazníku vybrali ideální adepty pro vyplnění dotazníků. Zásadním kritériem bylo, aby odsouzené byli schopni udržet pozornost a dotazník řádně vyplnit. Rovněž bylo důležité, aby byli v kontaktu se svou rodinou a mohli tak podat výpověď o svých zkušenostech s komunikací s rodinou a jejím vliv na výkon trestu a resocializaci odsouzeného.

6.6 Organizace a průběh získávání dat

Dotazníkové šetření bylo realizováno ve věznici Bytíz, kterou si výzkumník vybral na základě svých předchozích absolvovaných praxí. Výzkumník zde byl na praxi několikrát, takže měl vřelé vazby nejen s vedením věznice, ale také s vychovateli či dozorci. Kontakt s vedením byl skvělý, takže nebylo problém dojednat dotazníkové šetření zaměřené na odsouzené jedince. Zpětná vazba od ředitele věznice byla velmi rychlá, se vším souhlasil a následně mě odkázal na vychovatele, jež se semnou následně spojili a veškerý sběr dat jsme dojednali spolu. Také dotazník byl sestaven po dohodě s nimi a obsahoval pouze uzavřené otázky, aby nedošlo k nepochopení během sběru dat a bylo zajištěno dostatečné množství informací. Samotný sběr dat byl jednoduchý bez větších komplikací. Speciální pedagožka rozdala dotazníky vychovatelům, kteří je rozdali a po vyplnění je zase vybrali. Odsouzení je vyplňovali během svého volného času, jež trávili ve společenské místnosti. Celkem bylo rozdáno 50 dotazníků, ale zpět se jich řádně vyplněných vrátilo 41. Zbytek dotazníků nebylo řádně vyplněno nebo obsahovaly čmáranice a text nešlo přečíst.

6.7 Etické otázky výzkumu

Etické aspekty výzkumu zaměřeného na vliv kontaktu s rodinou během výkonu trestu na resocializaci vězňů je třeba pečlivě zvážit, aby bylo zajištěno, že účastníci

⁸⁷ PUNCH, Keith. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008, s. 81–82.

výzkumu nejsou vystaveni riziku nebo nátlaku, a že jejich práva jsou chráněna. Následují klíčové etické principy, které by měly být vzaty v úvahu:

1. **Informovaný souhlas:** Účastníci výzkumu musí být plně informováni o cílech, metodách, rizicích a očekávaných výsledcích výzkumu. Souhlas s účastí by měl být získán písemně, a to bez jakéhokoli nátlaku. Zvláštní pozornost je nutné věnovat tomu, že vězni mohou být zranitelní a mohou se cítit pod tlakem při rozhodování o účasti ve výzkumu.
2. **Anonymita a důvěrnost:** Veškeré osobní údaje účastníků musí být uchovávány v naprosté důvěrnosti. Výzkumník musí zajistit, že informace, jako jsou identita vězňů a specifické detaily o jejich komunikaci s rodinou, budou chráněny. To zahrnuje i ochranu všech zaznamenaných dat, která budou zpracována anonymně.
3. **Dobrovolnost účasti:** Účast ve výzkumu musí být zcela dobrovolná. Respondenti by měli mít možnost kdykoli se rozhodnout ukončit svou účast bez jakýchkoli negativních důsledků pro jejich vězeňský status, právní postavení nebo jiné aspekty jejich života.
4. **Psychologické a emocionální zdraví:** Výzkumník by měl zohlednit možný psychologický dopad, který může mít účast ve výzkumu na vězně. Kontakt s rodinou může vyvolat silné emoce, které mohou ovlivnit psychické zdraví účastníků. Výzkumník musí zajistit, že účastníci mají přístup k podpůrným službám, jako je psychologická podpora, pokud se v průběhu výzkumu vyskytnou negativní psychologické reakce.
5. **Vliv na resocializaci a ochrana práv:** Cílem výzkumu je podpořit resocializaci vězňů, a proto by měl být výzkum zaměřen na pozitivní přínosy pro jejich proces reintegrace do společnosti. Výzkumník musí zajistit, aby sběr dat nenarušil práva vězňů a aby byl jejich proces resocializace podporován a neohrožen.
6. **Sociální a právní etika:** Výzkumník musí zohlednit právní a sociální kontext výzkumu. Vězni mohou mít omezený přístup k některým formám komunikace s rodinou, a to může ovlivnit kvalitu a frekvenci jejich interakcí. Výzkumník by měl respektovat pravidla a nařízení vězeňských zařízení a zároveň se ujistit, že výzkum nebude využíván k negativnímu ovlivnění vězeňského systému.
7. **Vhodný výběr respondentů:** Při výběru respondentů je třeba zohlednit jejich schopnost rozumět výzkumným otázkám a poskytovat relevantní odpovědi. U některých vězňů může být zapotřebí přizpůsobit metody výzkumu tak, aby byly

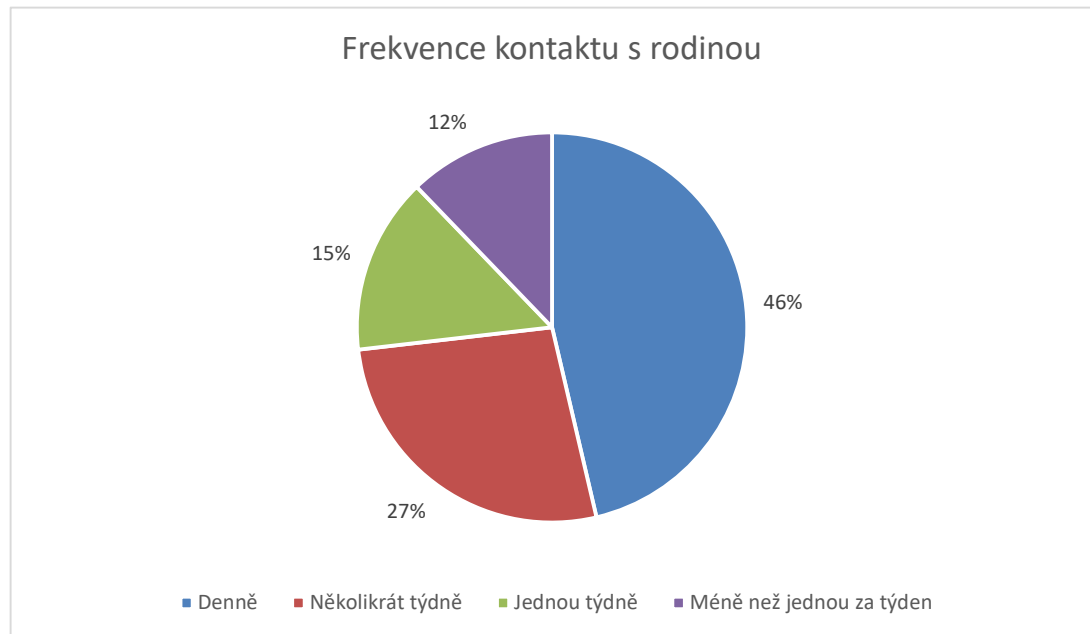
respektovány jejich specifické potřeby (například ti, kteří jsou psychicky zranitelní nebo mají omezenou schopnost porozumět složitým otázkám).

S ohledem na výše uvedené je nutné závěrem říct, že etické zásady by měly být průběžně sledovány během realizace výzkumu, aby bylo zajištěno, že jsou účastníci chráněni a výzkum probíhá v souladu se stanovenými principy spravedlnosti a respektu.

6.8 Analýza dotazníkového šetření

Otázka č. 1 – Jak často máte možnost kontaktovat svou rodinu během VTOS?

Graf 3 – Frekvence kontaktu s rodinou

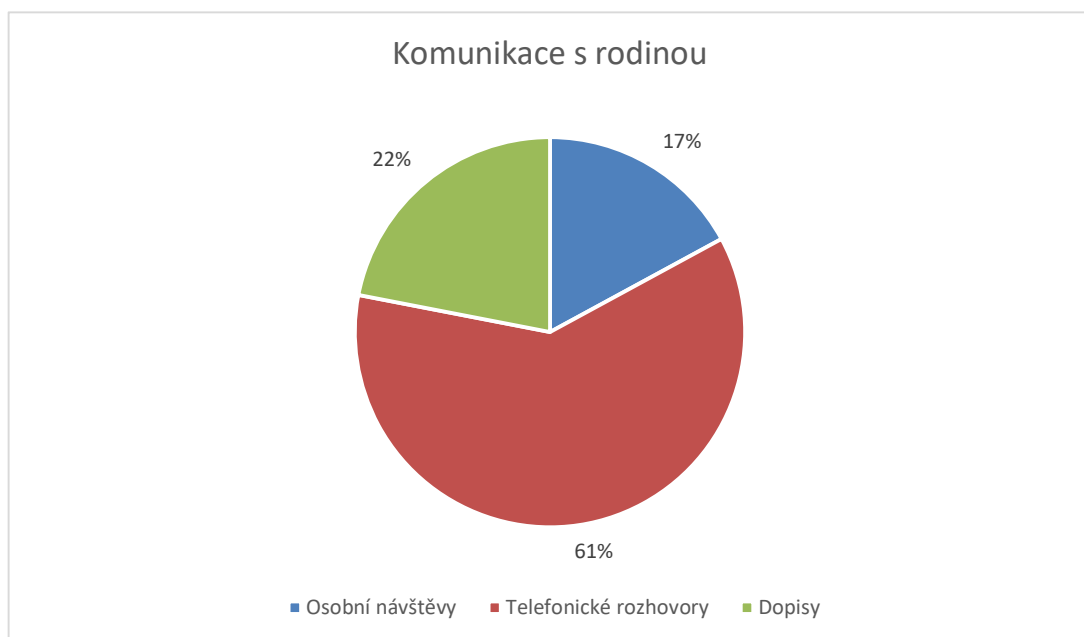

Zpracování: vlastní

Graf 3 znázorňuje frekvenci kontaktu osob vykonávajících trest odnětí svobody s rodinou. Největší část respondentů uvádí, že jsou v kontaktu s rodinou denně (46 %). To může zahrnovat telefonní hovory, dopisy či návštěvy. Silný kontakt s rodinou může mít pozitivní dopad na psychiku vězně a jeho resocializaci. Druhá nejčastější skupina uvádí kontakt několikrát týdně (27 %). Celkem 15 % dotazovaných uvedlo, že je kontakt s rodinou méně častý, ale stále pravidelný kontakt s rodinou. Může to být způsobeno například omezenými možnostmi komunikace nebo menší podporou rodiny. Nejmenší podíl (12 %) respondentů má kontakt s rodinou méně často než jednou týdně. Tento faktor může signalizovat slabší rodinné vazby, geografickou vzdálenost nebo jiné překážky v komunikaci.

Otázka č. 2 – Jakým způsobem komunikujete s rodinou během VTOS?

Graf 4 – Komunikace s rodinou

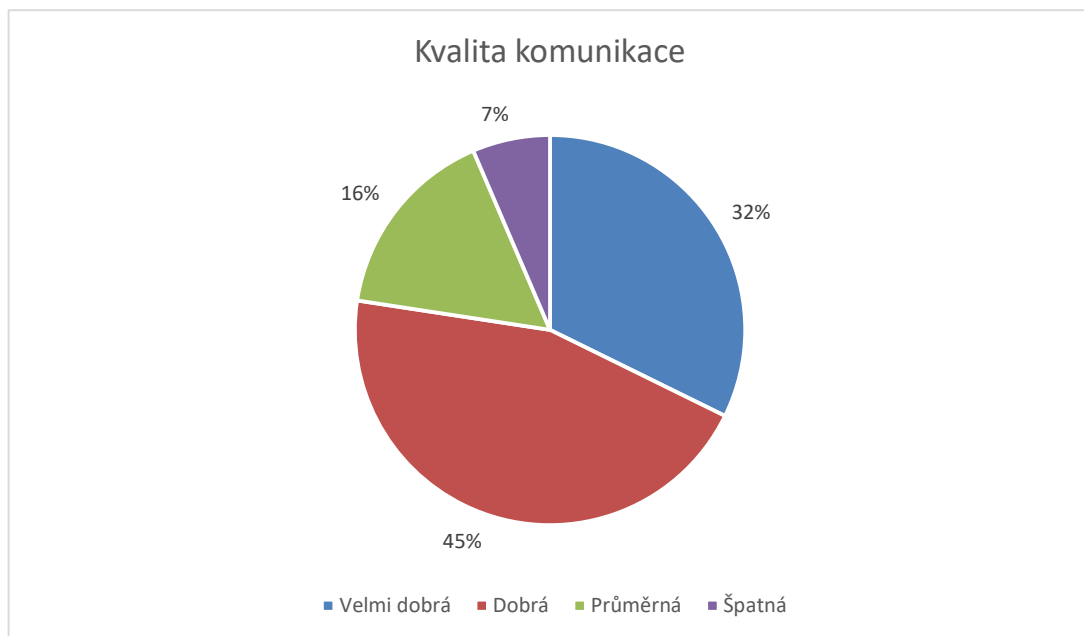

Zpracování: vlastní

Graf 4 znázorňuje jakým způsobem komunikujete s rodinou během VTOS. Celkem 61 % dotazovaných uvedlo, že spolu s rodinou komunikují přes telefonické hovory, což signalizuje, že se jedná o jednoduchý kontakt s členy rodiny i přes jejich fyzickou vzdálenost. Celkem 22 % respondentů uvedlo, že navzájem komunikují prostřednictvím dopisů. Nejmenší podíl respondentů (17 %) uvedlo, že s rodinou komunikují osobně, což může být dáno vzdáleností rodin od věznice.

Otázka č. 3 – Jak byste ohodnotil kvalitu komunikace s vaší rodinou během výkonu trestu?

Graf 5 – Kvalita komunikace

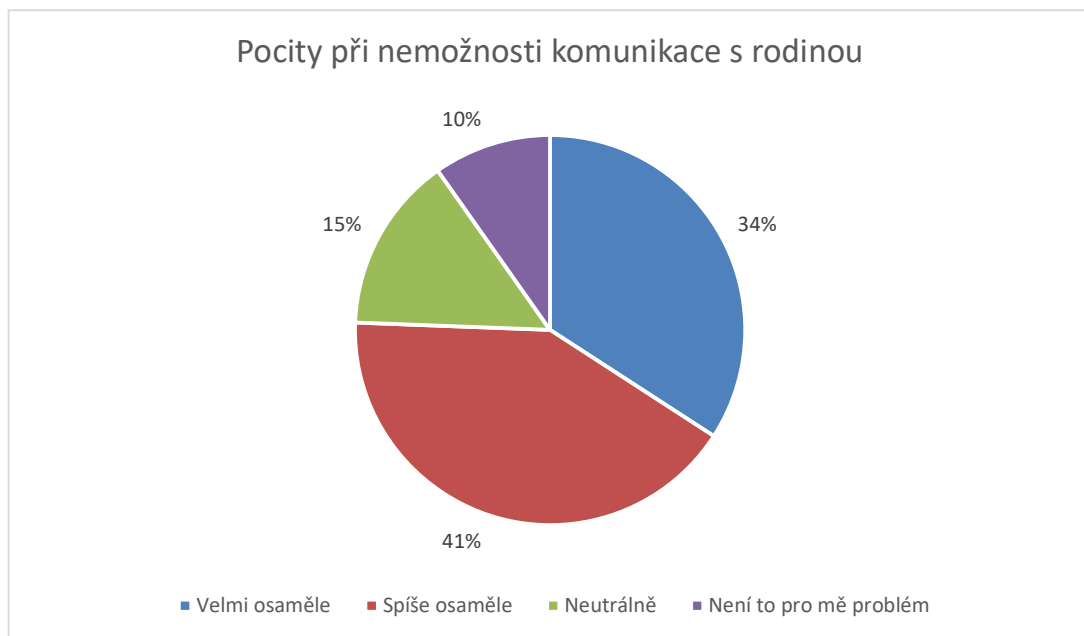

Zpracování: vlastní

Graf 5 znázorňuje kvalitu komunikace s rodinou během VTOS. Největší podíl (45 %) představují respondenti, jež uvedli, že jejich komunikace s rodinou je dobrá. Z pohledu 32 % dotazovaných je kvalita komunikace s rodinou velmi dobrá. Celkem 16 % respondentů uvedlo, že komunikace s jejich rodinou je na průměrné úrovni. Nejmenší podíl (7 %) představují respondenti, jež uvedli, že jejich komunikace s rodinou je na špatné úrovni. V tomto souboru se jedná o 2 respondenty.

Otázka č. 4 – Jak se cítíte, když nemáte možnost pravidelně komunikovat s rodinou?

Graf 6 – Pocity při nemožnosti komunikace s rodinou

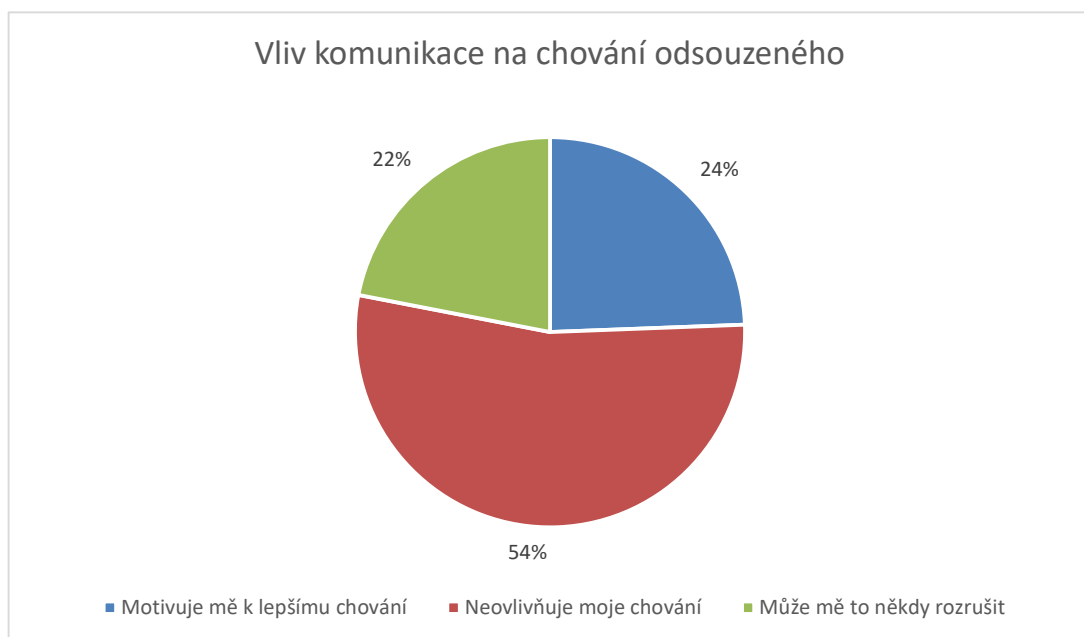

Zpracování: vlastní

Graf 7 znázorňuje, jak se respondenti cítí, když nemají možnost pravidelně komunikovat s rodinou. Největší podíl (41 %) představují respondenti, jež se cítí velmi osaměle, když nemohou pravidelně komunikovat se svou rodinou. Další skupinu respondentů představují jedinci, kteří se cítí velmi osaměle, když nemohou pravidelně komunikovat se svou rodinou. Z pohledu 15 % respondentů jsou jejich pocity spíše neutrální. Nejmenší podíl (10 %) představují dotazovaná, pro které omezená komunikace s rodinou nepředstavuje větší problém. Jedná se pouze o 4 respondenty.

Otázka č. 5 – Jaký vliv má komunikace s rodinou na vaše chování ve věznici?

Graf 7 – Vliv komunikace na chování odsouzeného

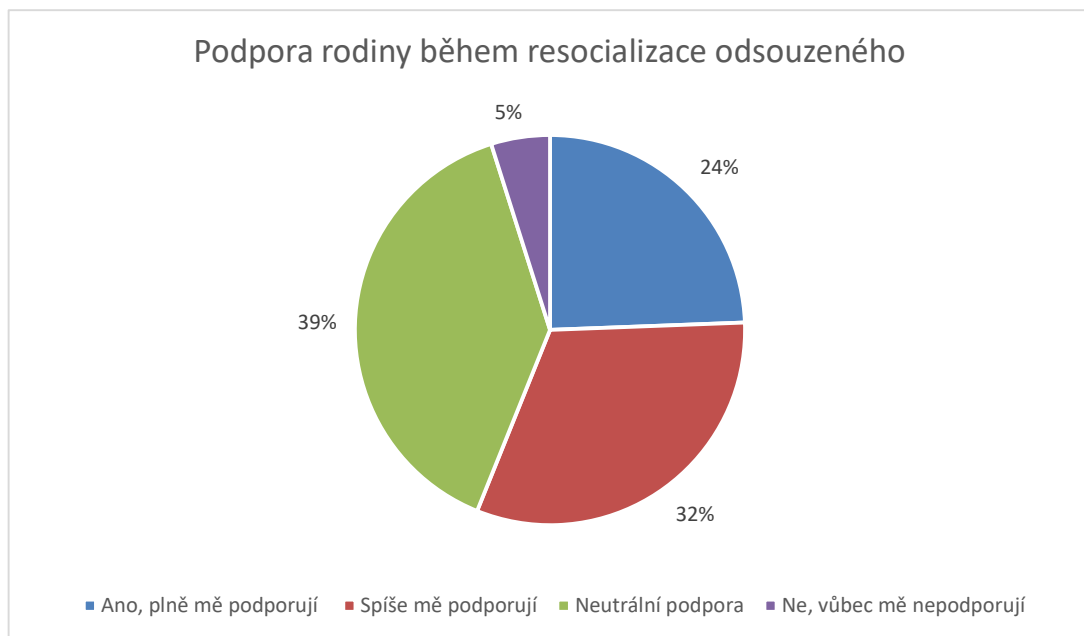

Zpracování: vlastní

Graf 7 znázorňuje jaký je vliv komunikace s rodinou na chování odsouzených ve věznici. Více než polovina respondentů (54 %) uvedla, že komunikace s jejich rodinou nemá výraznější vliv na jejich chování ve věznici. Celkem 24 % dotazovaných uvedlo, že jejich pravidelný kontakt s rodinou na ně působí pozitivně a motivuje je k lepšímu chování. Nejmenší podíl (22 %) tvoří respondenti, jež uvedli, že komunikace s rodinou může rozrušit.

Otázka č. 6 – Máte pocit, že vaše rodina podporuje vaši resocializaci během výkonu trestu?

Graf 8 – Podpora rodiny během resocializace odsouzeného

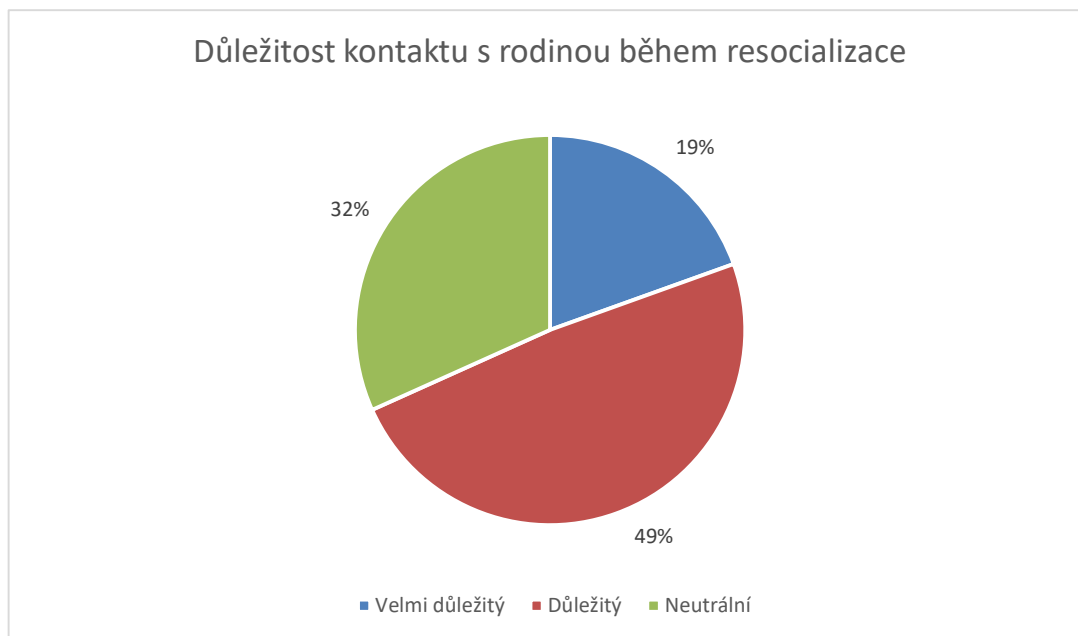

Zpracování: vlastní

Graf 8 znázorňuje podporu rodiny odsouzené v jeho resocializaci během VTOS. Největší skupina respondentů (39 %) uvedlo, že rodina zaujímá neutrální postoj, což může znamenat spíše pasivní přístup bez výrazné pomoci nebo překážek. Druhá největší skupina (32 %) ukazuje, že rodina poskytuje určitou podporu, ale ne úplnou. Téměř čtvrtina odsouzených se těší plné podpoře rodiny, což je pozitivní z hlediska úspěšné resocializace. Tento podíl představuje 24 % dotazovaných. Malá část respondentů (5%) uvedlo, že nemá žádnou podporu od rodiny, což může být pro návrat do společnosti problematické. Celkově lze říct, že většina rodin (56 %) poskytuje odsouzeným nějakou formu podpory, zatímco jen 5 % se staví zcela odmítavě.

Otázka č. 7 – Jak důležitý je pro vás kontakt s rodinou s ohledem na Vaší resocializaci?

Graf 9 – Důležitost kontaktu s rodinou během resocializace

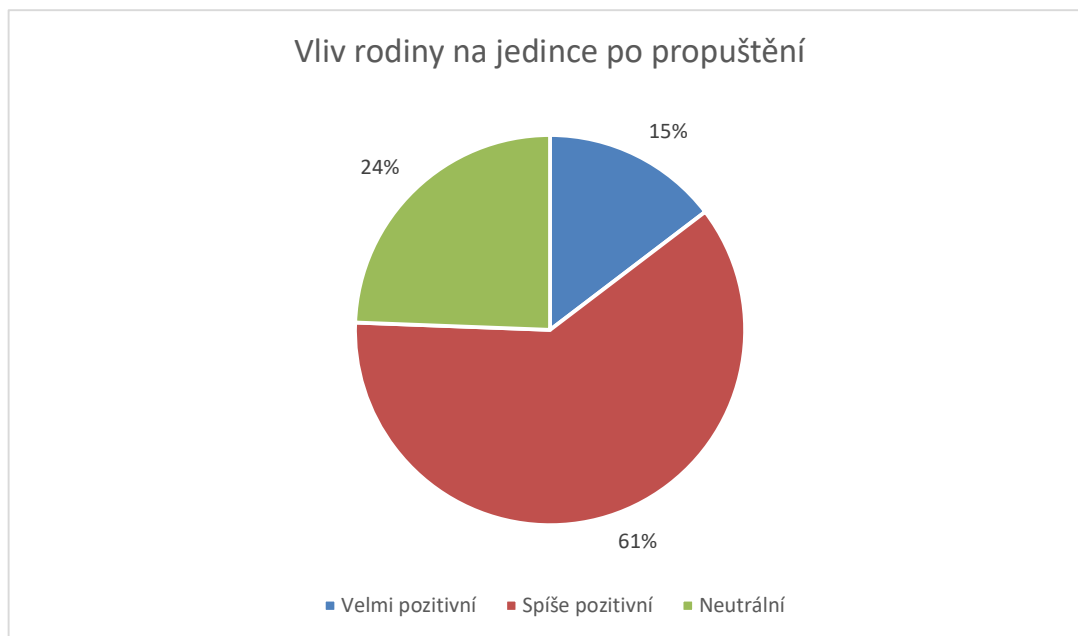

Zpracování: vlastní

Graf 9 znázorňuje důležitost kontaktu s rodinou během jejich resocializace. Téměř polovina respondentů považuje kontakt s rodinou za důležitý, což naznačuje, že rodinná podpora hraje klíčovou roli v procesu návratu do společnosti. Jedná se o 20 dotazovaných. Přibližně třetina respondentů (32 %) nepovažuje kontakt za zásadní, což může znamenat, že se spoléhají na jiné formy podpory nebo že rodinné vztahy nehrají v jejich resocializaci tak významnou roli. Celkem 19 % respondentů považuje kontakt s rodinou za naprosto zásadní prvek resocializace, což zdůrazňuje význam emocionální opory a stability. Celkově tedy 68 % respondentů vnímá kontakt s rodinou jako důležitý nebo velmi důležitý, což potvrzuje jeho význam pro úspěšnou reintegraci do společnosti.

Otázka č. 8 – Jaký vliv má podpora rodiny na vaše plány do budoucna po propuštění?

Graf 10 – Vliv rodiny na jedince po propuštění

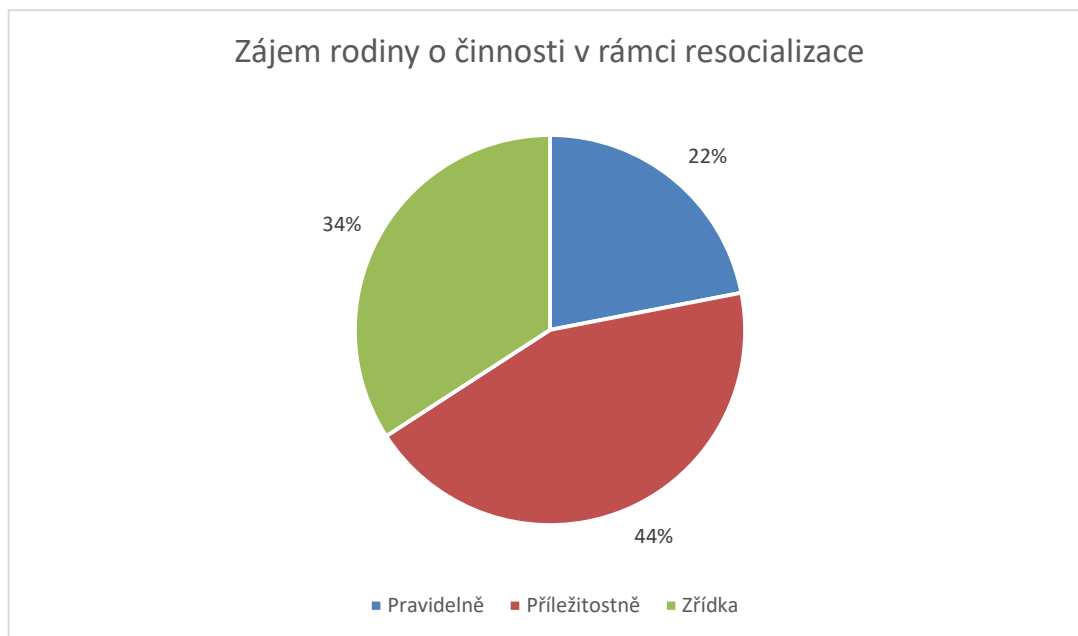

Zpracování: vlastní

Graf 10 znázorňuje jaký vliv má podpora rodiny na plány odsouzených po jejich propuštění z VTOS. Největší podíl (61 %) představují respondenti, jež uvedli, že jejich rodina má na jejich budoucí život mimo zdi věznice spíše pozitivní vliv. Celkem 24 % respondentů odpovědělo, že vliv jejich rodiny na plány na budoucna je spíše neutrální. Pouze 15 % dotazovaných považuje vliv rodiny na jejich budoucí život mimo zdi věznice jako velmi pozitivní.

Otázka č. 9 – Jak často se rodina zajímá o Vaše aktivity, které podnikáte v rámci resocializace?

Graf 11 – Zájem rodiny o činnosti v rámci resocializace

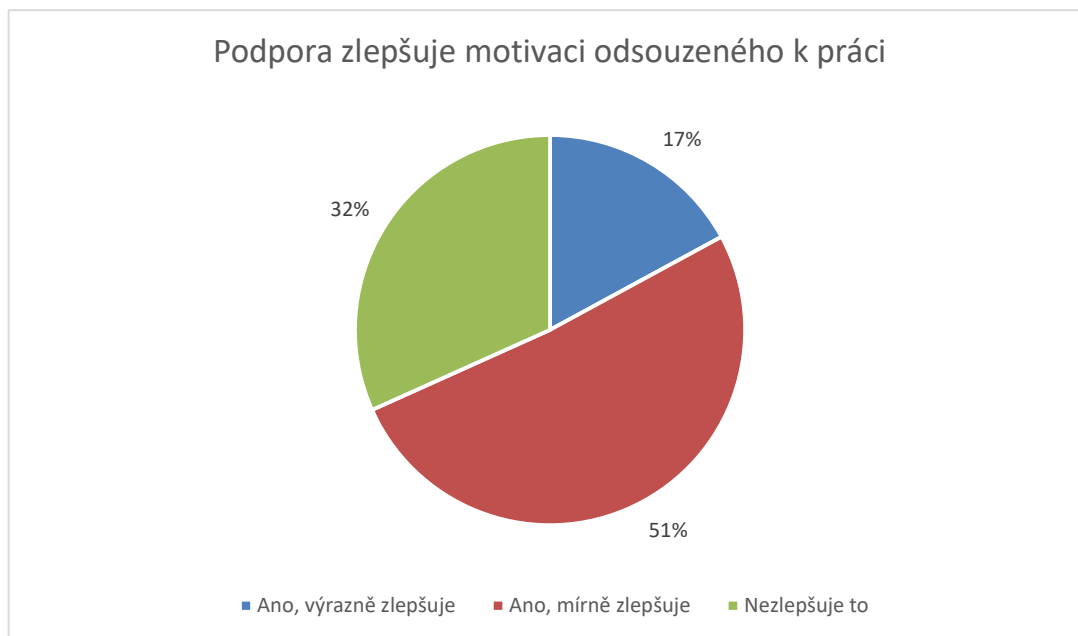

Zpracování: vlastní

Graf 11 znázorňuje zájem rodiny o činnosti odsouzeného v rámci jeho resocializace. Největší část respondentů (44 %) uvedlo, že jejich rodina se o jejich činnosti zajímá jen občas. To může znamenat, že rodina poskytuje určitou podporu, ale není plně angažovaná. Více než třetina respondentů (34 %) vnímá zájem rodiny jako minimální, což může mít negativní dopad na jejich motivaci a úspěšnou resocializaci. Pouze 22 % respondentů má rodinu, která se o jejich činnosti aktivně a pravidelně zajímá, což ukazuje na poměrně nízkou úroveň dlouhodobé rodinné podpory. Celkově lze říct, že většina rodin se o resocializační činnosti zajímá jen částečně nebo téměř vůbec (78 %), což může naznačovat rezervovaný přístup rodin k podpoře odsouzených při jejich návratu do společnosti.

Otázka č. 10 – Máte pocit, že podpora rodiny zlepšuje vaši motivaci k práci nebo k účasti na rehabilitačních programech?

Graf 12 – Podpora zlepšuje motivaci odsouzeného k práci

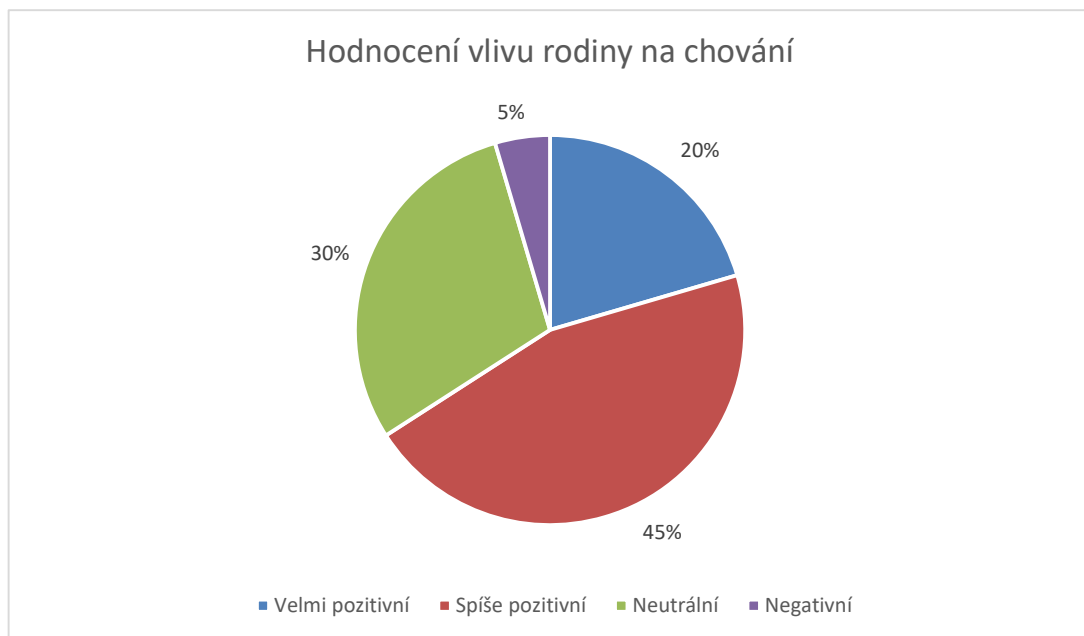

Zpracování: vlastní

Graf 10 znázorňuje, zda podpora rodiny má na odsouzeného pozitivní vliv s ohledem na jeho práci nebo účast na rehabilitačních programech. Více než polovina dotazovaných odpovědělo, že kontakt s rodinou a jejich podpora mírně zlepšuje jejich snahu se zapojovat do resocializačních aktivit či do pracovní činnosti. Celkem 32 % dotazovaných uvedlo, že jim podpora rodiny v tomto ohledu nepomáhá a nezlepšuje to jejich motivaci. Poslední část respondentů (17 %) si naopak myslí, že jim podpora rodiny velmi pomáhá a zlepšuje jejich motivaci účastnit se programů zacházení.

Otázka č. 11 – Jak byste hodnotil vliv pravidelných návštěv rodiny na Vaše chování ve věznici?

Graf 13 – Hodnocení vlivu rodiny na chování

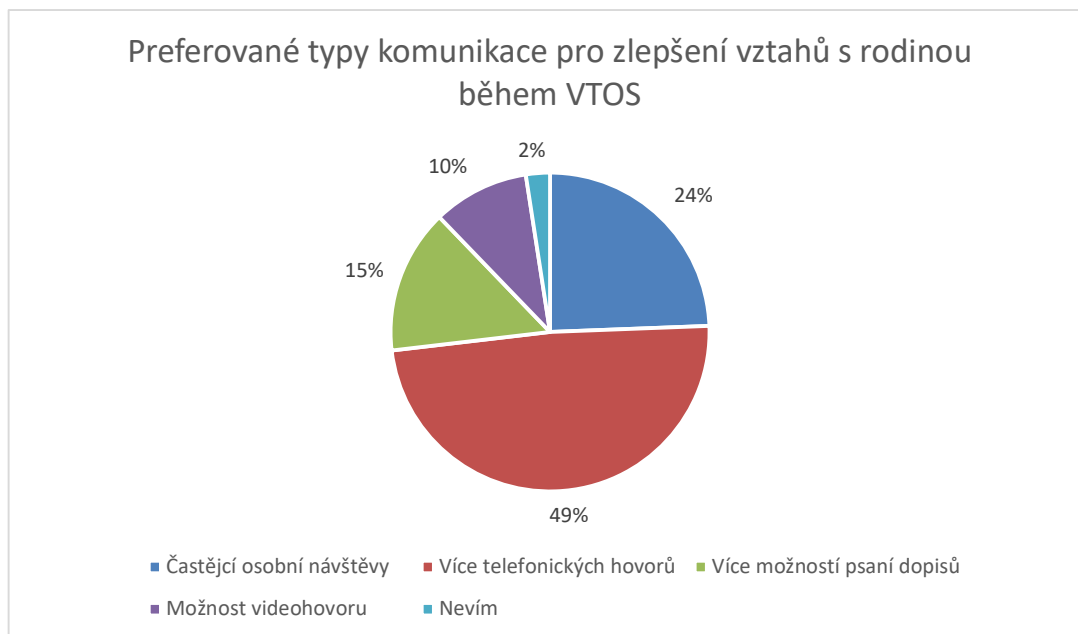

Zpracování: vlastní

Graf 13 znázorňuje hodnocení vlivu rodiny a jejich pravidelných návštěv ve věznici na chování odsouzeného ve VTOS. Celkem 45 % dotazovaných považuje pravidelný kontakt s rodinou za spíše pozitivní a má to kladný vliv na jejich chování. Druhá skupina respondentů (30 %) považuje pravidelný kontakt s rodinou za neutrální s ohledem na jejich chování. Ovšem 20 % respondentů naopak vnímá pravidelný kontakt s rodinou za pozitivní s ohledem na jejich chování ve věznici. Nejmenší podíl představují respondenti, kteří považují pravidelný kontakt s rodinou za negativní a na jejich chování tak působí neblaze. Jedná se o 2 respondenty (5%).

Otázka č. 12 – Jaké typy komunikace byste preferoval pro zlepšení vztahu s rodinou během VTOS?

Graf 14 – Preferované typy komunikace pro zlepšení vztahů s rodinou během VTOS

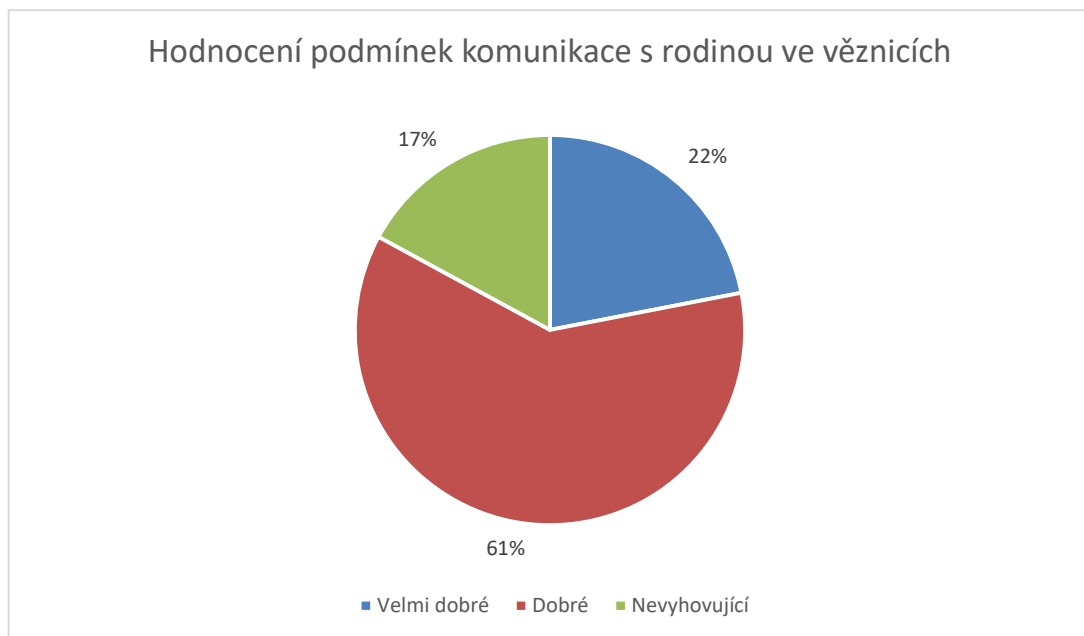

Zpracování: vlastní

Graf 14 znázorňuje typy komunikace, které odsouzený preferuje pro zlepšení vztahu s rodinou během VTOS. Téměř polovina respondentů uvedla, že by uvítali více telefonických hovorů. Celkem 24 % dotazovaných by uvítalo více osobních návštěv. Třetí největší skupina respondentů (15 %) představuje odsouzené, jež by chtěli více psát dopisy. Celkem 10 % dotazovaných by uvítalo více videohovorů. Pouze 1 dotazovaný uvedl, že neví, jaký typ komunikace by preferoval.

Otázka č. 13 – Jak hodnotíte stávající podmínky pro komunikaci s rodinou v českých věznicích?

Graf 15 – Hodnocení podmínek komunikace s rodinou ve věznicích

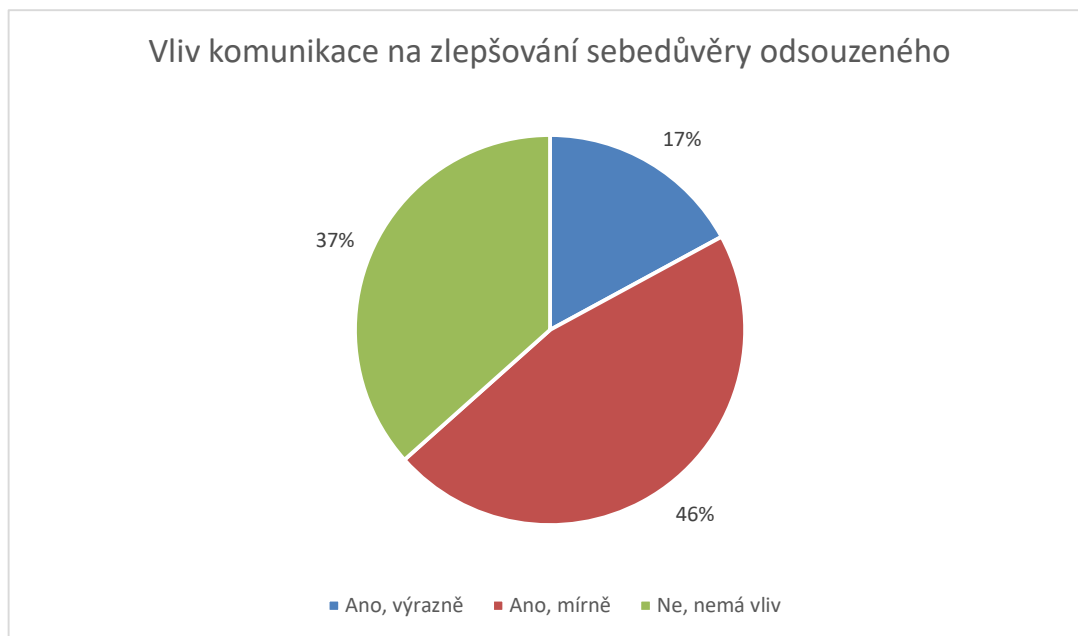

Zpracování: vlastní

Graf 15 znázorňuje hodnocení stávajících podmínek pro komunikaci s rodinou v českých věznicích. Celkem 61 % respondentů hodnotí komunikaci s rodinou v rámci českých věznic jako dobrou. Druhou skupinu respondentů (22 %) zastupují odsouzení, jež hodnotí komunikaci ve věznicích za velmi dobrou a jsou spokojeni se způsoby komunikace. Nejmenší podíl respondentů (17 %) představují odsouzení, jež považují komunikaci ve věznici za nevyhovující a byli by rádi za nápravu nebo jakékoliv zlepšení.

Otázka č. 14 – Cítíte, že komunikace s rodinou zlepšuje Vaši sebedůvěru během VTOS?

Graf 16 – Vliv komunikace na zlepšování sebedůvěry odsouzeného

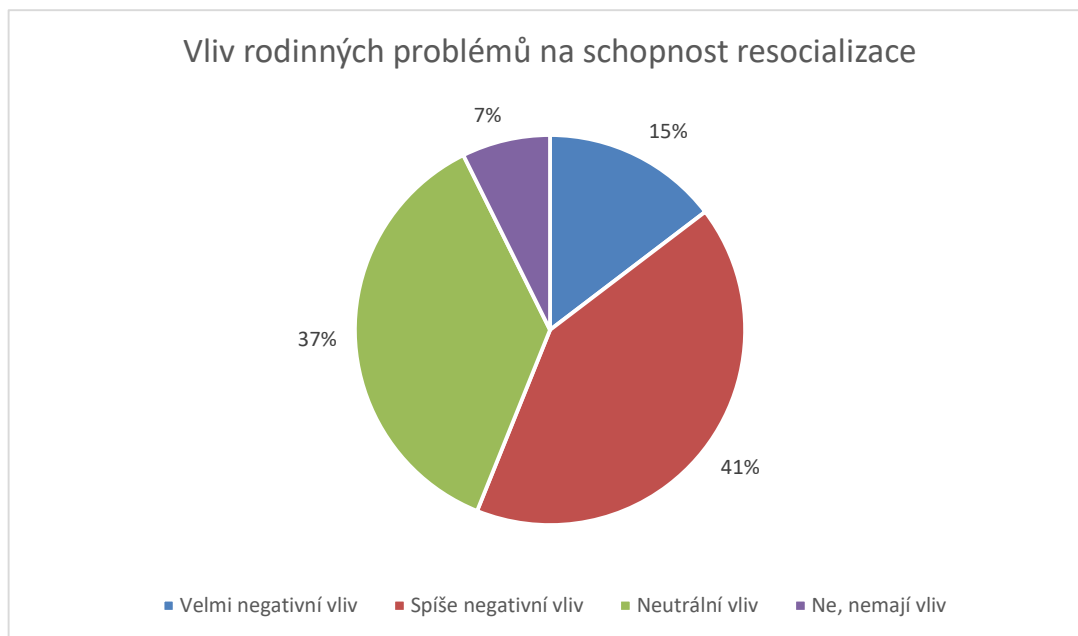

Zpracování: vlastní

Graf 16 znázorňuje zlepšení sebedůvěry odsouzeného během VTOS vlivem pravidelné komunikace s rodinou. Celkem 46 % dotazovaných považuje vliv rodiny na jejich sebedůvěru za mírný. Z pohledu 37 % respondentů nemá rodina větší vliv na budování jejich sebedůvěry ve VTOS. Nejmenší podíl (17 %) představují respondenti, jež vnímají vliv rodiny na jejich sebedůvěru za velmi výrazný.

Otázka č. 15 – Jaký vliv mají rodinné problémy (např. rodinné konflikty) na Vaši schopnost se resocializovat?

Graf 17 – Vliv rodinných problémů na schopnost resocializace

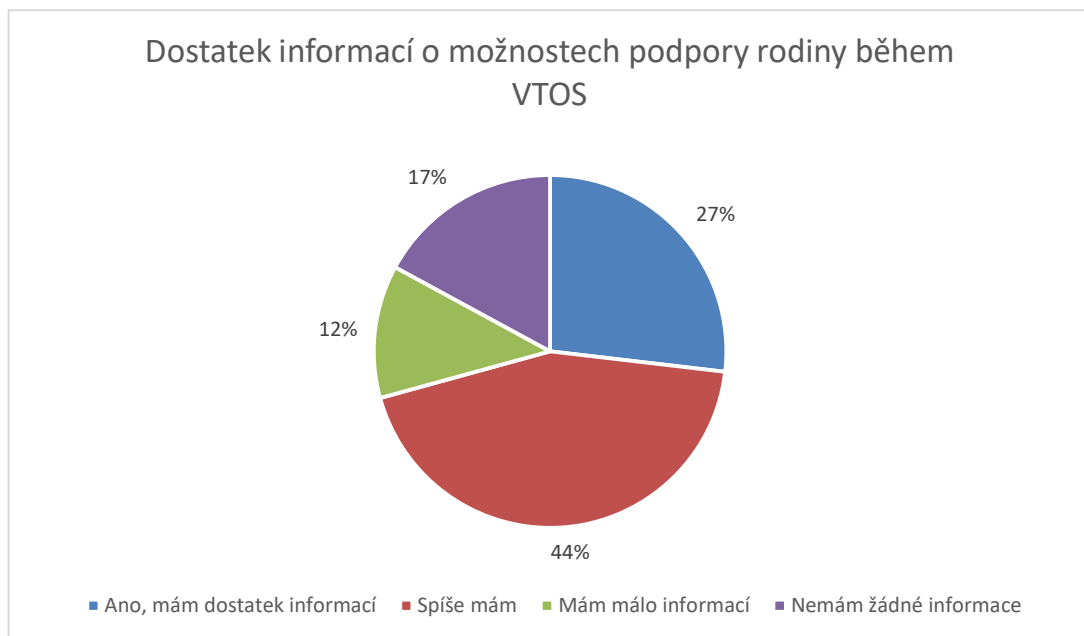

Zpracování: vlastní

Graf 16 znázorňuje vliv rodinných problémů na schopnost odsouzeného se resocializovat. Největší podíl (41 %) představují respondenti, kteří uvedli, že rodinné konflikty mají spíše negativní vliv na jejich schopnost resocializace. Celkem 37 % dotazovaných nevnímá větších vliv rodinných konfliktů na jejich resocializaci. Z pohledu 15 % dotazovaných mají rodinné problémy velmi negativní vliv na jejich resocializaci. Nejmenší podíl (7 %) představují dotazovaní, jež uvedli, že rodinné problémy nemají vliv na jejich proces resocializace.

Otázka č. 16 – Cítíte, že máte dostatek informací o možnostech podpory rodiny během výkonu trestu?

Graf 18 – Dostatek informací o možnostech podpory rodiny během VTOS

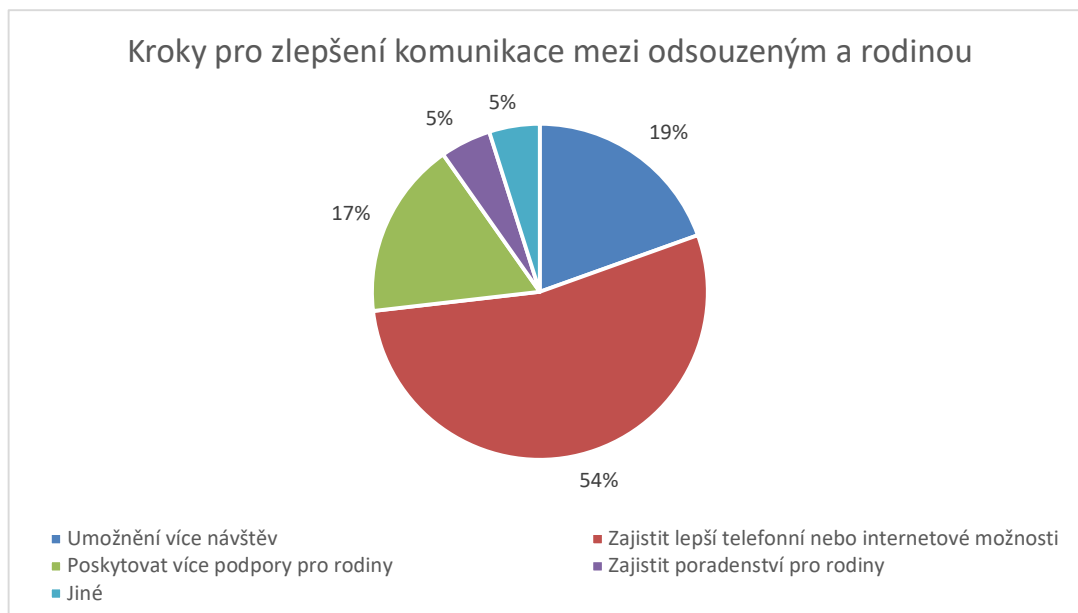

Zpracování: vlastní

Graf 18 znázorňuje názor respondentů na to, zda mají dostatek informací o možnostech podpory rodiny během VTOS. Celkem 44 % dotazovaných uvedlo, že mají relativně dost informací o tom, jak by je rodina mohla podporovat. Druhá skupina respondentů (27 %) uvedla, že mají dostatek informací o možnostech podpory rodiny odsouzeného během VTOS. Naopak 17 % respondentů uvedlo, že nemají žádné informace o možnostech, jak by je rodina mohla podporovat. Pouze 12 % dotazovaných má velmi málo informací o možnostech podpory pro rodiny směrem k odsouzenému.

Otázka č. 17 – Co by podle vás věznice mohly udělat, aby zlepšily komunikaci mezi Vámi a vaší rodinou?

Graf 19 – Kroky pro zlepšení komunikace mezi odsouzeným a rodinou

Zpracování: vlastní

Graf 19 znázorňuje kroky pro zlepšení komunikace mezi odsouzenými a jejich rodinami. Více než polovina respondentů (54 %) by uvítala zajištění lepší komunikace s rodinou přes telefon či online platformy. Celkem 21 % dotazovaných by chtělo zajistit více návštěv ze strany rodiny. Z pohledu 18 % respondentů by bylo vhodné poskytovat rodinám odsouzených více podpory. Pouze 5% respondentů uvedlo, že by chtěli zlepšit poradenství pro jejich rodiny a stejný počet respondentů uvedl, že by chtěl jiné změny, ale ty blíže nespecifikoval.

7 SHRnutí

Cílem předložené výzkumu bylo nejen popsat současné možnosti kontaktu mezi vězni a jejich rodinami, ale také zjistit, jak vězni vnímají jeho dopad na svůj život a jaké změny by případně preferovali ke zlepšení komunikace. Praktická část této práce se zaměřovala na analýzu významu kontaktu mezi osobami ve výkonu trestu odnětí svobody a jejich rodinami v procesu resocializace. Výzkum probíhal formou dotazníkového šetření mezi vězni Věznice Bytíz a jeho primárním záměrem bylo zjistit, jaký vliv má rodinný kontakt na chování odsouzených během výkonu trestu, jejich psychický stav a šance na úspěšnou reintegraci po propuštění. Výzkumné šetření bylo založeno na dotazníkové metodě, přičemž respondenti odpovídali na otázky týkající se frekvence a kvality kontaktu s rodinou, vlivu tohoto kontaktu na jejich psychiku, chování a ochotu zapojit se do resocializačních programů. Dotazníky byly distribuovány mezi odsouzené v rámci jejich dobrovolné účasti po dohodě s vychovateli věznice.

Výsledky šetření ukázaly, že většina vězňů je v kontaktu s rodinou denně, především prostřednictvím telefonických hovorů, dopisů či návštěv. Třetina respondentů uvedla, že jsou v kontaktu s rodinou několikrát týdně a pouze malá část respondentů má kontakt s rodinou méně často než jednou týdně. Pravidelný kontakt s rodinou byl vnímán jako zásadní faktor ovlivňující psychickou stabilitu vězňů a jejich motivaci ke změně. Důležitým aspektem byla také forma komunikace, Respondenti uvedli, že preferují pro komunikaci s rodinou telefonické hovory jako nejefektivnější způsob udržování kontaktu. Svou roli v rámci komunikace však mají také dopisy. Osobní návštěvy byly méně časté, což může být dáno vzdáleností věznice od bydliště rodinných příslušníků nebo jinými logistickými překážkami. Rovněž se rodiny odsouzených mohou potýkat s finančními problémy nebo rodinnými problémy.

Více než polovina respondentů uvedla, že pravidelná komunikace s rodinou nemá výraznější vliv na jejich chování ve věznici, avšak s tímto třetina odsouzených nesouhlasila a uvedla, že kontakt a rodinou je pro ně důležitý a zcela jistě to má rovněž vliv na jejich chování ve věznici v pozitivním slova smyslu. Někteří odsouzení však uvedli, že kontakt s rodinou je pro ně rozrušující nebo negativně ovlivňuje jejich pobyt ve vězení. Podpora rodiny se však ukázala jako klíčový faktor ovlivňující ochotu vězňů zapojit se do pracovních a rehabilitačních programů. Více než polovina dotázaných uvedla, že rodinná podpora zlepšuje jejich motivaci k resocializaci, zatímco třetina odsouzených ji vnímá jako neutrální a pro některé odsouzení se jedná o za zásadní prvek,

který má silně pozitivní dopad na jejich chování a plány po propuštění. Z průzkumu rovněž vyplynulo, že vězni by uvítali rozšíření možností komunikace s rodinou. Nejvíce respondentů by si přálo zlepšení telefonické nebo online komunikace, dále vy uvítali více návštěv a v neposlední řadě také uváděli větší podporu pro rodiny vězňů.

S ohledem na uvedená zjištění je zde zcela jistě prostor pro zlepšení. Pro zachování kvality komunikace by bylo na místě zavedení levnějších tarifů pro telefonování a možnost video hovorů, které by mohly výrazně posílit kontakt vězňů s rodinou. Na místě je také rozšíření možností osobních návštěv. Konkrétně by se mohlo jednat o zavedení flexibilnějších návštěvních hodin a možnosti delších setkání by mohlo přispět k lepší kvalitě kontaktu mezi vězni a jejich rodinami. Dále je nutné zmínit podporu rodin, jež by měla obsahovat organizaci poradenských a podpůrných programů pro rodinné příslušníky by mohla pomoci v překonávání bariér a udržování silnějších vazeb. Rovněž by mělo svůj význam zavést vzdělávací a terapeutické programy. Konkrétně by se jednalo o programy zaměřené na posilování sociálních dovedností a emoční inteligence by mohly vězňům pomoci lépe komunikovat a připravit se na návrat do společnosti. S ohledem na administrativní náročnost by bylo na místě zavést automatizaci a digitalizaci procesu žádostí o návštěvy a telefonní hovory by mohla snížit administrativní zátěž a zvýšit efektivitu komunikace.

Výzkum potvrdil, že kontakt s rodinou má významný dopad na proces resocializace vězňů. Pravidelná komunikace přispívá k psychické stabilitě, udržení sociálních vazeb a motivaci k zapojení do resocializačních programů. Na základě těchto výsledků by bylo vhodné zlepšit dostupnost a kvalitu komunikačních prostředků ve věznicích, což by mohlo vést k lepší integraci odsouzených do společnosti po jejich propuštění. Rovněž by bylo na místě zajistit plánované návštěvy rodin a podporovat jejich kontakt s členem rodiny, jež je ve výkonu trestu odnětí svobody, i přes vzniklé překážky.

ZÁVĚR

Cílem předloženého textu bylo zhodnotit problematiku resocializace osob vykonávajících trest odnětí svobody a rovněž zjistit dopady kontaktů odsouzených s rodinou a navrhnout vhodná řešení pro jejich snadné začlenění do společnosti. S ohledem na celkový záměr práce byla zpracována teoretická východiska zabývající se problematikou výkonu trestu odnětí svobody a komunikací odsouzených osob se svými rodinnými příslušníky. Na základě provedeného výzkumu lze jednoznačně konstatovat, že kontakt odsouzených s rodinou hraje zásadní roli v procesu jejich resocializace. Pravidelná komunikace s blízkými nejenže posiluje psychickou stabilitu odsouzených, ale také napomáhá udržování jejich sociálních vazeb a motivuje je k aktivnímu zapojení do resocializačních programů. Dále práce poukazuje na skutečnost, že vězni, kteří mají možnost častějšího kontaktu s rodinou, se lépe adaptují na podmínky výkonu trestu a zároveň vykazují nižší míru recidivy po propuštění.

Z výsledku šetření vyplývají odpovědi na stanovené výzkumné otázky. Je zřejmé, že kontakt s rodinou má jednoznačně pozitivní vliv na psychický stav odsouzených. Dotazovaní respondenti ve většině případů uvedli, že komunikace s blízkými jim pomáhá lépe zvládat psychickou zátěž spojenou s pobytem ve vězení, snižuje pocit osamělosti, posiluje jejich naději na návrat do běžného života a zvyšuje jejich celkovou duševní stabilitu. Podle výsledků výzkumu kontakt s rodinou funguje jako psychická opora a motivace ke změně chování. Vliv rodiny na ochotu odsouzených zapojit se do programů zacházení a resocializace je nezanedbatelný. Odsouzení, kteří udržují pravidelný kontakt s rodinou, projevují vyšší motivaci ke spolupráci v resocializačních programech. Tito jedinci uvádějí, že chtějí "být lepšími lidmi" nejen kvůli sobě, ale také kvůli svým dětem, partnerům či rodičům. Výzkum tak potvrdil, že aktivní rodinné vazby zvyšují ochotu odsouzených zapojit se do programů zacházení, včetně pracovních aktivit, vzdělávání a psychologických intervencí. Mezi nejdůležitější formy kontaktu odsouzených s rodinou je osobní návštěva, která jim umožňuje navázat přímý kontakt, vidět blízké osoby a krátce se vrátit do „běžného života“. Velmi důležité jsou však i telefonní hovory a dopisování, které zajišťují průběžnou komunikaci. Významnou roli hraje i možnost kontaktu prostřednictvím videohovorů, která je však zatím méně dostupná. Mezi největší překážky v udržování kontaktu s rodinou se dle odsouzených řadí vzdálenost věznice od bydliště rodiny, finanční náročnost návštěv (cestovné, balíčky), napjaté rodinné vztahy nebo rozpad rodiny a technická omezení vězeňského prostředí (omezený přístup k telefonům,

návštěvní hodiny) Tyto faktory výrazně komplikují možnost pravidelného kontaktu a mohou vést k jeho přerušení. Kontakt s rodinou vnímají odsouzení jako významný faktor pro jejich budoucí život po propuštění z výkonu trestu. Většina respondentů uvedla, že jejich rodina hraje klíčovou roli v plánování života po výkonu trestu. Odsouzení, kteří mají podporující rodinné zázemí, častěji plánují hledání zaměstnání, návrat k dětem nebo zlepšení partnerských vztahů. Naopak jedinci bez podpory rodiny častěji projevují nejistotu nebo rezignaci ohledně své budoucnosti.

Dalším významným opatřením by mohlo být poskytování podpory rodinám odsouzených prostřednictvím poradenských a terapeutických programů. Tyto iniciativy by mohly pomoci rodinným příslušníkům lépe se vyrovnat s dopady výkonu trestu jejich blízkého a zároveň by mohly přispět k udržení stabilních rodinných vztahů. Podpora rodin by tak mohla mít pozitivní vliv nejen na vězně samotné, ale i na jejich úspěšnou reintegraci do společnosti po propuštění. Rovněž je vhodné se zaměřit na administrativní procesy související s organizací návštěv a komunikace. Automatizace a digitalizace těchto procesů by mohla snížit byrokratickou zátěž jak pro vězně, tak pro vězeňský personál a rodinné příslušníky. Rychlejší a efektivnější zpracování žádostí o návštěvy a telefonní hovory by umožnilo vězňům lépe plánovat kontakt s rodinou a zajistit tak jeho pravidelnost.

Závěrem lze konstatovat, že resocializace vězňů je složitý proces, který vyžaduje komplexní přístup a spolupráci nejen mezi samotnými odsouzenými a jejich rodinami, ale i mezi institucemi, jež se na výkonu trestu podílejí. Zlepšení podmínek pro kontakt s rodinou může mít zásadní vliv na úspěšnou reintegraci vězňů do společnosti, snížení recidivy a celkově efektivnější fungování trestní politiky. Implementace navrhovaných opatření by mohla přispět k vytvoření prostředí, které bude podporovat pozitivní změny v chování odsouzených a jejich úspěšný návrat do společnosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

1. BĚLÍK, Václav; SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava a KRAUS, Blahoslav. *Slovník sociální patologie*. Pedagogika. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0599-1.
2. BIEDERMANOVÁ, Eva a PETRAS, Michal. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Studie. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011. ISBN 978-80-7338-115-8.
3. BOUKALOVÁ, Hedvika a GILLERNOVÁ, Ilona. *Kapitoly z forenzní psychologie*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4461-5.
4. ČERNÍKOVÁ, Vratislava a SEDLÁČEK, Vojtěch. *Základy penologie pro policisty*. Praha: Vydavatelství Policejní akademie České republiky, 2002. ISBN 80-7251-104-1.
5. ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Sociální ochrana: terciární prevence, její možnosti a limity*. Vysokoškolské učebnice. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-138-0.
6. DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Páté, nezměněné vydání. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2021. ISBN 978-80-246-5053-1.
7. DRÁPAL, Jakub; JIŘIČKA, Václav a RASZKOVÁ, Tereza (ed.). *České vězeňství*. Právní monografie (Wolters Kluwer ČR). Praha: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-7676-066-0.
8. HÁLA, Jaroslav; JÁNSKÝ, Petr a KABÁTOVÁ, Gabriela. *Výkon trestu odnětí svobody citlivý k rodině: Imprisonment that considers the families of prisoners*. České Budějovice: Zdravotně sociální fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2017. 120 s. ISBN 978-80-7394-628-9.
9. HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. *Velký psychologický slovník*. Vyd. 4., V Portálu 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.
10. HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*. Páté, přepracované vydání. Praha: Portál, 2023. ISBN 978-80-262-1968-2.

11. HENDRYCH, Igor. *Vybrané kapitoly z penologie*. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, Ústav pedagogických a psychologických věd, 2010. ISBN 978-80-7248-574-1.
12. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. 2., aktualizované vydání. Pedagogika. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5326-3.
13. JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 2. Praha: Portál, s.r.o, 2007. ISBN 978-80-7367-269-0.
14. KALVODOVÁ, Věra. *Postavení trestu odnětí svobody v systému trestněprávních sankcí*. Acta Universitatis Masarykianae Brunensis. Iuridica. No. 260. Brno: Masarykova univerzita, 2002. ISBN 80-210-3025-9.
15. KIMPLOVÁ, Tereza; JOCHMANNOVÁ, Leona a SVOBODA, Jan. *Psychologie rodiny*. Psyché (Grada). Praha: Grada, 2023. 255 s. ISBN 978-80-271-3064-1.
16. LATA, Jan. *Účel a smysl trestu*. Knihovnička LexisNexis. Praha: LexisNexis, 2007. ISBN 978-80-86920-24-5.
17. MALÁ, Drahomíra. *Vězeňství po česku II., aneb, Jak to Kula ve vězeňství koulí*. Blansko: Duha Press, 2009. ISBN 978-80-87061-36-7.
18. MAREŠOVÁ, Alena; KOTULAN, Petr a MARTINKOVÁ, Milada. *Sonda do problematiky osob v ČR poprvé trestně stíhaných a poprvé vězněných*. Studie. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. ISBN 80-7338-034-X.
19. MAŘÁDEK, Vladimír. *Výkladový slovník penologie*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2003. ISBN 80-7042-256-4.
20. MATOULEK, Josef a SEJKOROVÁ, Helena. *Právní rádce odsouzeného*. Praktik. Praha: Leges, 2011. ISBN 978-80-87212-89-9.
21. MATOUŠEK, Jan. *Lidé vracející se na svobodu a obecní úřady obcí s rozšířenou působností – poznatky a zkušenosti*. In: Sborník z konference „Z vězení venku“. 1. vyd. Olomouc: Charita Olomouc, 2007. ISBN 978-80-254-1056-1.
22. MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální práce v praxi: Specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0234-9.
23. MATOUŠKOVÁ, Ingrid. *Aplikovaná forenzní psychologie*. Psyché. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4580-0.
24. NAVRÁTILOVÁ, Jitka a NAVRÁTIL, Pavel (ed.). *Rodičovství za mřížemi: dopady věznění rodiče na dítě*. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). Praha:

- Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2023. 202 s. ISBN 978-80-246-5793-6.
25. NETÍK, Karel; NETÍKOVÁ, Daria a HÁJEK, Stanislav. *Psychologie v právu: Úvod do forenzní psychologie*. Beckova skripta. Praha: C.H. Beck, 2007. ISBN 80-7179-177-6.
26. OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc, 2010. ISBN 978-80-87240-33-5.
27. PUNCH, Keith. *Základy kvantitativního šetření*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-381-9.
28. RASZKOVÁ, Tereza a SVOBODA HOFERKOVÁ, Stanislava. *Kapitoly z penologie I: vězeňství*. Vydání: druhé, rozšířené a aktualizované. Hradec Králové: Gaudeamus, 2018. ISBN 978-80-7435-716-9.
29. RICHARDS, Barry. The Experience of Long-Term Imprisonment. *British Journal of Criminology*, **18**(2), 1978/2.
30. SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie. I. díl, Úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6.
31. SOCHŮREK, Jan. *Kapitoly z penologie. II. díl, Teorie a praxe zacházení s vězňnými*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-204-3.
32. SOLNAŘ, Vladimír; FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar a VANDUCHOVÁ, Marie. *Systém českého trestního práva*. Praha: Novatrix, 2009. ISBN 978-80-2544-033-9.
33. ŠEBEK, Jan. *Základy trestního práva*, IMS Brno, Brno 2010. ISBN není uvedeno.
34. ŠPANKOVÁ, Jana. *Resocializácia odsúdených*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-484-8.
35. ŠPANKOVÁ, Jana. *Resocializácia odsúdených*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-484-8.,
36. ŠTĚRBA, Vladislav. *Penologie*. Skripta pro střední a vyšší odborné školy. Praha: Armex, 2007. ISBN 978-80-86795-48-5.
37. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0644-6.

38. Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
39. VÁLKOVÁ, Helena; KUČTA, Josef a HULMÁKOVÁ, Jana. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 3. vydání. Beckovy mezioborové učebnice. V Praze: C.H. Beck, 2019. ISBN 978-80-7400-732-3.
40. VETEŠKA, Jaroslav. *Mediace a probace v kontextu sociální andragogiky*. Praha: Wolters Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-898-7.
41. VOJTOVÁ, Věra. *Úvod do etopedie: texty k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2008. ISBN 978-80-7315-166-9.

Internetové zdroje

42. MURRAY, Joseph, FARRINGTON, David P. The Effects of Parental Imprisonment on Children. *Crime and Justice*, **37**(1). [online]. 2008 [cit. 2025-01-23]. Dostupné z: <http://www.journals.uchicago.edu/doi/full/10.1086/520070>.
43. Vězeňská služba České republiky. Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2022. In *Ministerstvo spravedlnosti České republiky* [online]. 2022. [cit. 2025-02-14]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/media/organizacni-jednotky/generalni-reditelstvi/odbor-spravni/statistiky/rocenky/statisticka-rocenka-vezenske-sluzby-ceske-republiky-za-rok-2022.pdf>.
44. Vězeňská služba České republiky. Věznice Příbram – základní údaje. In *VŠ ČR* [online]. 2025. [cit. 2025-02-14]. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-pribram/sekce/zakladni-udaje>.
45. WILLIAMS, Kim, PAPADOPOULOU, Vea, BOOTH, Natalie. Prisoners' childhood and family backgrounds. In *Ministry of Justice* [online]. 2012, 38 s. [cit. 2025-01-23]. Dostupné z: https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/278837/prisoners-childhood-family-backgrounds.pdf.

Legislativní zdroje

46. Vyhláška č. 345/1999 Sb., Ministerstva spravedlnosti, kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů.
47. Zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence, ve znění pozdějších předpisů.

48. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
49. Zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
50. Zákon č. 293/1993 Sb., o výkonu vazby, ve znění pozdějších předpisů.
51. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
52. Zákon č. 58/2017 Sb., kterým se mění zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů.

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 – Vývoj průměrné měsíční zaměstnanosti všemi formami v porovnání se zaměstnatelnými odsouzenými v roce 2022	41
Graf 2 – Návratnost dotazníků	48
Graf 3 – Frekvence kontaktu s rodinou.....	51
Graf 4 – Komunikace s rodinou	52
Graf 5 – Kvalita komunikace	53
Graf 6 – Pocity při nemožnosti komunikace s rodinou.....	54
Graf 7 – Vliv komunikace na chování odsouzeného	55
Graf 8 – Podpora rodiny během resocializace odsouzeného	56
Graf 9 – Důležitost kontaktu s rodinou během resocializace.....	57
Graf 10 – Vliv rodiny na jedince po propuštění.....	58
Graf 11 – Zájem rodiny o činnosti v rámci resocializace	59
Graf 12 – Podpora zlepšuje motivaci odsouzeného k práci	60
Graf 13 – Hodnocení vlivu rodiny na chování.....	61
Graf 14 – Preferované typy komunikace pro zlepšení vztahů s rodinou během VTOS .	62
Graf 15 – Hodnocení podmínek komunikace s rodinou ve věznicích	63
Graf 16 – Vliv komunikace na zlepšování sebedůvěry odsouzeného.....	64
Graf 17 – Vliv rodinných problémů na schopnost resocializace	65
Graf 18 – Dostatek informací o možnostech podpory rodiny během VTOS.....	66
Graf 19 – Kroky pro zlepšení komunikace mezi odsouzeným a rodinou.....	67

PŘÍLOHY

Úplné znění dotazníku

Dotazníkové šetření:

- 1. Jak často máte možnost kontaktovat svou rodinu během VTOS?**
 - a. Denně
 - b. Několikrát týdně
 - c. Jednou týdně
 - d. Méně než jednou týdně
- 2. Jakým způsobem komunikujete s rodinou během VTOS?**
 - a. Osobní návštěvy
 - b. Telefonické rozhovory
 - c. Dopisy
 - d. Jiné (uved'te jak)
- 3. Jak byste ohodnotil kvalitu komunikace s vaší rodinou během výkonu trestu?**
 - a. Velmi dobrá
 - b. Dobrá
 - c. Průměrná
 - d. Špatná
- 4. Jak se cítíte, když nemáte možnost pravidelně komunikovat s rodinou?**
 - a. Velmi osaměle
 - b. Spíše osaměle
 - c. Neutrálně
 - d. Není to pro mě problém
- 5. Jaký vliv má komunikace s rodinou na vaše chování ve věznici?**
 - a. Motivuje mě k lepšímu chování
 - b. Neovlivňuje moje chování
 - c. Může mě to někdy rozrušit
 - d. Způsobuje to konflikt ve věznici

6. Máte pocit, že vaše rodina podporuje vaši resocializaci během výkonu trestu?

- a. Ano, plně mě podporují
- b. Spíše mě podporují
- c. Neutrální podpora
- d. Ne, vůbec mě nepodporují

7. Jak důležitý je pro vás kontakt s rodinou s ohledem na Vaši resocializaci?

- a. Velmi důležitý
- b. Důležitý
- c. Neutrální
- d. Není důležitý

8. Jaký vliv má podpora rodiny na vaše plány do budoucna po propuštění?

- a. Velmi pozitivní
- b. Spíše pozitivní
- c. Neutrální
- d. Negativní

9. Jak často se rodina zajímá o Vaše aktivity, které podnikáte v rámci resocializace?

- a. Pravidelně
- b. Příležitostně
- c. Zřídka
- d. Nikdy

10. Máte pocit, že podpora rodiny zlepšuje vaši motivaci k práci nebo k účasti na rehabilitačních programech?

- a. Ano, výrazně zlepšuje
- b. Ano, mírně zlepšuje
- c. Nezlepšuje to
- d. Zhoršuje to moji motivaci

11. Jak byste hodnotil vliv pravidelných návštěv rodiny na Vaše chování ve věznici?

- a. Velmi pozitivní
- b. Spíše pozitivní
- c. Neutrální
- d. Negativní

12. Jaké typy komunikace byste preferoval pro zlepšení vztahu s rodinou během VTOS?

- a. Častější osobní návštěvy
- b. Více telefonických hovorů
- c. Více možností psaní dopisů
- d. Možnost videohovorů
- e. Jiné (specifikujte)

13. Jak hodnotíte stávající podmínky pro komunikaci s rodinou v českých věznicích?

- a. Velmi dobré
- b. Dobré
- c. Nevyhovující
- d. Velmi špatné

14. Cítíte, že komunikace s rodinou zlepšuje Vaši sebedůvěru během VTOS?

- a. Ano, výrazně
- b. Ano, mírně
- c. Ne, nemá vliv
- d. Ne, zhoršuje to

15. Jaký vliv mají rodinné problémy (např. rodinné konflikty) na Vaši schopnost se resocializovat?

- a. Velmi negativní vliv
- b. Spíše negativní vliv
- c. Neutrální vliv
- d. Ne, nemají vliv

16. Cítíte, že máte dostatek informací o možnostech podpory rodiny během výkonu trestu?

- a. Ano, mám dostatek informací
- b. Spíše mám
- c. Mám málo informací
- d. Nemám žádné informace

17. Co by podle vás věznice mohly udělat, aby zlepšily komunikaci mezi Vámi a vaší rodinou?

- a. Umožnit více návštěv
- b. Zajistit lepší telefonní nebo internetové možnosti
- c. Poskytovat více podpory pro rodiny
- d. Zajistit poradenství pro rodiny
- e. Jiné (specifikujte)

Děkujeme za vyplnění dotazníku! Vaše odpovědi nám pomohou zlepšit vězeňskou praxi a přispět k lepším podmínkám pro resocializaci vězňů.